Kohtulahendite kogumik

KOHTUJURISTI ETTEPANEK
EVGENI TANCHEV
esitatud 11. aprillil 2018[1]

Kohtuasi C-600/16 P

National Iranian Tanker Company
versus

Euroopa Liidu Nõukogu

Apellatsioonkaebus – Ühine välis- ja julgeolekupoliitika – Iraani Islamivabariigi vastu suunatud piiravad meetmed, mille eesmärk on tõkestada tuumarelvade levikut – Rahaliste vahendite külmutamine – Tühistamishagi – Uuesti loetellu kandmise otsus, mis tehti pärast algse loetellu kandmise otsuse tühistamist Euroopa Liidu kohtute poolt sisulistel alustel – ELTL artikkel 266 – Liidu õiguse üldpõhimõtted – Põhiõigused – Õigus tõhusale õiguskaitsevahendile – Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikkel 47 – Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni artikli 6 lõige 1 ja artikkel 13

I. Sissejuhatus

1. Käesolevas asjas palutakse Euroopa Kohtul jälle teha otsus selle kohta, kas nõukogu poolt võetud piiravad meetmed, mille eesmärk on mõjutada Iraani Islamivabariiki (edaspidi „Iraan“) järgima oma rahvusvahelisi kohustusi seoses tema tuumaprogrammiga, on kooskõlas liidu õigusega, kuid siin on tegemist uudse küsimusega. Asjaomased piiravad meetmed puudutavad nõukogu otsust kanda üksus uuesti loetellu, külmutades sellega tema rahalised vahendid. See otsus tehti varsti pärast seda, kui Üldkohus oli tunnistanud algse nimekirja kandmise otsuse õigusvastaseks, millest tulenevalt nõuti nõukogult vastavalt ELTL artiklile 266 Üldkohtu otsuse „täitmiseks vajalike meetmete võtmist“. Sellest tulenevalt on uudne küsimus järgmine: kui nõukogu reageerib kohtuotsusele selliselt, et kannab üksuse uuesti loetellu sama kriteeriumi alusel, ning kui faktiline olukord ei ole sisuliselt muutunud, siis kas sellega rikutakse muude liidu õiguse põhimõtete hulgas asjaomase üksuse õigust tõhusale õiguskaitsevahendile algse nimekirja kandmise otsuse vastu, mis on tagatud Euroopa Liidu põhiõiguste harta (edaspidi „harta“) artikliga 47?

2. See on põhiküsimus, mis tekib seoses National Iranian Tanker Company (edaspidi „NITC“) käesolevas asjas esitatud apellatsioonkaebusega Euroopa Liidu Üldkohtu 14. septembri 2016. aasta kohtuotsuse National Iranian Tanker Company *vs.* nõukogu (T-207/15, EU:T:2016:471, edaspidi „kohtuotsus NITC II“) peale, milles Üldkohus jättis rahuldamata NITC tühistamishagi teatavate meetmete vastu, millega NITC kanti uuesti liidu loetellu isikutest ja üksustest, kelle rahalised vahendid ja majandusressursid külmutatakse seoses Iraani vastu tuumarelvade leviku tõkestamiseks võetud piiravate meetmetega (edaspidi „Iraani vastu võetud piiravad meetmed“).

1 Algkeel: inglise.

3. NITC väidab oma apellatsioonkaebuse esimeses väites, et Üldkohus rikkus õigusnormi, kui ta leidis kohtuotsuse NITC II punktides 45–64 ja 68, et nõukogu otsus uuesti loetellu kandmise kohta ei rikkunud *res judicata*, õiguskindluse, õiguspäraste ootuste ja lõplikkuse põhimõtet ning samuti õigust tõhusale õiguskaitsevahendile, mis on tagatud harta artikliga 47.

4. NITC argumentide tuumaks on väide, et juhul kui nõukogul on piiramatu voli kasutada loetellu kandmise kriteeriumi täitmiseks uuesti samadele faktiväidetele antud õiguslikku hinnangut ka siis, kui Üldkohus on otsustanud lõplikus ja siduvas kohtuotsuses, et need faktiväited ei põhjendanud esimest loetellu kandmise otsust, ning pärast esimese loetellu kandmise otsuse tegemist ei ole asjaolud muutunud, siis on isiku õigus tegelikule ja tõhusale õiguskaitsevahendile seoses selle esimese kohtuotsusega tähendusetu. NITC väitel on see nii sellepärast, et selline isik on sunnitud naasma kohtusse, et algatada seal uuesti kohtuasi sisuliselt samadel faktilistel ja õiguslikel alustel, mis on otseselt vastuolus õigusriigi põhimõttega liidu õiguses.

5. Nõukogu vaidleb NITC argumentidele vastu, tuginedes peamiselt kohtuotsustele Kadi[2], OMPI[3] ja Interporc[4] ning talle ELTLi artikliga 266 antud kaalutlusõigusele meetmete suhtes, mida ta võib võtta, kui liidu kohtud on teinud tühistamisotsuse vastavalt ELTL artiklile 264.

6. Euroopa Kohtu soovil keskendub käesolev ettepanek apellatsioonkaebuse esimesele väitele.

7. Tasub meeles pidada, et käesolev apellatsiooniasi on esimene praegu Euroopa Kohtu menetluses olevatest asjadest, milles kaebaja väidab, et liidu õiguskaitsevahendite struktuur vajab vähemalt piiravate meetmete kontekstis uut tõlgendust seoses õigusega tõhusale õiguskaitsevahendile ja seoses teiste liidu õiguse põhimõtetega.[5] Seetõttu pakub käesolev kohtuasi Euroopa Kohtule võimalust täiendada oma kohtupraktikat, kui see on vajalik tagamaks eraõiguslike isikute tõhus kohtulik kaitse Euroopa Liidus.

II. Menetluse taust

8. NITC on Iraani äriühing, mis on spetsialiseerunud toornafta ja gaasi veole. Ta opereerib üht maailma suurimat naftatankerite laevastikku. Naftatankerid on spetsiaalselt suures mahus nafta vedamiseks konstrueeritud laevad.

9. Pärast mitut resolutsiooni, millega kehtestati meetmeid survestamaks Iraani järgima oma rahvusvahelisi kohustusi tõkestada tuumarelvade levikut, võttis Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni Julgeolekunõukogu (edaspidi „julgeolekunõukogu“) 9. juunil 2010 vastu resolutsiooni 1929 (2010) (edaspidi „resolutsioon 1929“), millega kehtestati Iraani vastu rangemad meetmed, märkides, et võib „täheldada võimalikku seost Iraani energiasektorist saadud tulude ja Iraanis tuumarelva leviku tõkestamise seisukohast tundliku tuumaenergiaalase tegevuse rahastamise vahel“.[6] Euroopa Ülemkogu kutsus oma 17. juuni 2010. aasta avalduses nõukogu üles võtma meetmeid resolutsiooni 1929 ja sellega kaasnevate meetmete rakendamiseks muu hulgas gaasi- ja naftatööstuse võtmetähtsusega sektorites.[7]

2 3. septembri 2008. aasta kohtuotsus Kadi ja Al Barakaat International Foundation *vs.* nõukogu ja komisjon, C-402/05 P ja C-415/05 P, EU:C:2008:461, ja 18. juuli 2013. aasta kohtuotsus komisjon jt *vs.* Kadi, C-584/10 P, C-593/10 P ja C-595/10 P, EU:C:2013:518.

3 23. oktoobri 2008. aasta kohtuotsus People's Mojahedin Organization of Iran *vs.* nõukogu, T-256/07, EU:T:2008:461.

4 6. märtsi 2003. aasta kohtuotsus Interporc Im- und Export *vs.* komisjon, C-41/00 P, EU:C:2003:125.

5 Vt kohtuasjad Bank Tejarat *vs.* nõukogu, C-248/17 P, menetluses, ja Islamic Republic of Iran Shipping Lines jt *vs.* nõukogu, C-225/17 P, menetluses.

6 Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni Julgeolekunõukogu, resolutsioon 1929 (2010), mille julgeolekunõukogu võttis vastu oma 6335. kohtumisel 9. juunil 2010, põhjendus 17.

7 Euroopa Ülemkogu järeldused, EUCO 13/10, 17. juuni 2010, II lisa „Deklaratsioon Iraani kohta“, punkt 4.

10. 26. juulil 2010 kiitis nõukogu heaks otsuse 2010/413/ÜVJP, mis käsitleb Iraani vastu suunatud piiravaid meetmeid ning millega tunnistatakse kehtetuks ühine seisukoht 2007/140/ÜVJP (edaspidi „otsus 2010/413“).[8] Selle otsuse II lisas on loetletud isikud ja üksused – lisaks ÜRO tasandil nimetatuile –, kelle rahalised vahendid ja majandusressursid külmutatakse.[9]

11. 23. jaanuaril 2012 kiitis nõukogu heaks otsuse 2012/35/ÜVJP, millega muudetakse otsust 2010/413/ÜVJP (edaspidi „otsus 2012/35“),[10] lähtudes oma tõsisest ja süvenevast murest Iraani tuumaprogrammi iseloomu suhtes ning eesmärgiga tugevdada Iraani vastu võetud piiravaid meetmeid.[11] Selle otsuse põhjenduses 13 on märgitud, et rahaliste vahendite külmutamise meetmeid „tuleks kohaldada täiendavate isikute ja üksuste suhtes, kes toetavad Iraani valitsust, et võimaldada valitsusel jätkata tuumarelva leviku tõkestamise seisukohast tundlikku tuumaenergiaalast tegevust või tuumarelva kandevahendite väljatöötamist, *eelkõige isikute ja üksuste suhtes, kes toetavad Iraani valitsust rahaliselt, logistiliselt või materiaalselt*“.[12]

12. Seetõttu lisati otsusega 2012/35 otsuse 2010/413 artikli 20 lõikesse 1 järgmine punkt, mis nägi ette selliste rahaliste vahendite külmutamise, mis kuuluvad järgmistele isikutele ja üksustele:

„c) I lisas nimetamata muud isikud ja üksused, kes *toetavad Iraani valitsust*, ning nendega seotud isikud ja üksused, kes on loetletud II lisas“.[13]

13. 23. märtsil 2012 võttis nõukogu vastu määruse (EL) nr 267/2012, milles käsitletakse Iraani vastu suunatud piiravaid meetmeid ja millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 961/2010 (edaspidi „määrus nr 267/2012“).[14] Otsuse 2010/413 (otsusega 2012/35[15] muudetud redaktsioonis) artikli 20 lõike 1 punkti c rakendamiseks näeb määruse nr 267/2012 artikli 23 lõige 2 ette kõikidele sellistele IX lisas loetletud isikutele kuuluvate rahaliste vahendite ja majandusressursside külmutamise, kes:

„d) on muud isikud, üksused või asutused, kes toetavad Iraani valitsust rahaliselt, logistiliselt või materiaalselt, või on nendega seotud isikud või üksused“[16].

A. Esimene loetellu kandmine

14. 15. oktoobril 2012 võttis nõukogu vastu otsuse 2012/635/ÜVJP, millega muudetakse otsust 2010/413/ÜVJP (edaspidi „otsus 2012/635“).[17] Nõukogu pidas vajalikuks võtta täiendavaid piiravaid meetmeid Iraani vastu, pidades silmas, et Iraan ei ole püüdnud tõsiselt osaleda läbirääkimistel, et võtta arvesse rahvusvahelise üldsuse muret tema tuumaprogrammi pärast.[18] Selle otsuse põhjenduses 16 on märgitud, et „eeskätt Iraani riigi omandis olevad nafta- ja gaasisektoris tegutsevad üksused“ tuleks lisada otsuse 2010/413/ÜVJP II lisas esitatud loendisse isikutest ja üksustest, kelle suhtes kohaldatakse piiravaid meetmeid, „kuna nad on Iraani valitsusele oluliseks tuluallikaks“.

8 ELT 2010, L 195, lk 39. Selle otsuse põhjenduses 22 viidatakse resolutsioonile 1929 ja võimalikule seosele Iraani energiasektorist saadud tulude ja tema tuumarelva levikuga seotud tegevuse rahastamise vahel.

9 Vt otsus 2010/413, artikli 23 lõige 2, artikli 24 lõige 2 ja artikli 25 lõige 1.

10 ELT 2012, L 19, lk 22. Selle otsuse põhjenduses 8 korratakse Iraani energiasektorist saadud tulude ja tema tuumarelva levikuga seotud tegevuse rahastamise seost, nagu on rõhutatud resolutsioonis 1929.

11 Vt otsus 2012/35, põhjendused 5 ja 6.

12 Kohtujuristi kursiiv.

13 Otsus 2012/35, artikli 1 lõike 7 punkti a alapunkt ii. Kohtujuristi kursiiv. Selle otsuse artikli 1 lõikega 8 asendati otsuse 2010/413 artikli 24 lõige 2, nähes ette, et kui nõukogu otsustab kohaldada isiku või üksuse suhtes muu hulgas artikli 20 lõike 1 punktis c osutatud meetmeid, muudab ta vastavalt II lisa.

14 ELT 2012, L 88, lk 1.

15 Vt määrus nr 267/2012, põhjendus 11.

16 Kohtujuristi kursiiv. Määruse nr 267/2012 artikli 46 lõikes 2 on sätestatud, et kui nõukogu otsustab füüsilise või juriidilise isiku, üksuse või asutuse suhtes kohaldada muu hulgas artikli 23 lõikes 2 osutatud meetmeid, muudab ta vastavalt IX lisa.

17 ELT 2012, L 282, lk 58.

18 Otsus 2012/635, põhjendus 5.

15. Selleks asendas otsuse 2012/635 artikli 1 lõike 8 punkt a otsuse 2010/413 artikli 20 lõike 1 punkti c, sätestades, et piiravatele meetmetele allutatakse „I lisas nimetamata muud isikud ja üksused, kes toetavad Iraani valitsust ning nende omanduses või kontrolli all olevad üksused või nendega seotud isikud ja üksused, kes on loetletud II lisas“. Otsuse 2012/635 artikliga 2 kanti NITC otsuse 2010/413 II lisasse, mis sisaldab loetelu muu hulgas isikutest ja üksustest, kes toetavad Iraani valitsust.[19]

16. Samuti 15. oktoobril 2012 võttis nõukogu vastu määruse (EL) nr 945/2012, millega rakendatakse määrust (EL) nr 267/2012 (edaspidi „rakendusmäärus nr 945/2012“).[20] Võttes arvesse olukorda Iraanis ning kooskõlas otsusega 2012/635 leidis nõukogu, et täiendavatele isikutele ja üksustele tuleks kohaldada määruse (EL) nr 267/2012 IX lisas esitatud piiravaid meetmeid.[21] Selle rakendusmääruse artikliga 1 kanti NITC määruse nr 267/2012 IX lisasse, mis sisaldab loetelu muu hulgas isikutest ja üksustest, kes toetavad Iraani valitsust.[22]

17. NITC kanti otsusega 2012/635 ja rakendusmäärusega nr 945/2012 loetellu (edaspidi „esimene loetellu kandmine“), võttes aluseks otsuse 2010/413 artikli 20 lõike 1 punktis c ja määruse nr 267/2012 artikli 23 lõike 2 punktis d sätestatud loetellu kandmise kriteeriumi:

„Tegelikult Iraani valitsuse kontrolli all. Toetab Iraani valitsust rahaliselt, kasutades selleks aktsionäre, kellel on sidemed valitsusega.“

18. 16. oktoobril 2012 teatati NITC-le esimesest loetellu kandmisest. Sellele järgnes NITC ja nõukogu kirjavahetus.[23]

19. 21. detsembril 2012 võttis nõukogu vastu määruse nr 1263/2012, millega muudetakse määrust nr 267/2012 (edaspidi „määrus nr 1263/2012“).[24] Määrus nr 1263/2012 asendas muu hulgas määruse nr 267/2012 artikli 23 lõike 2 punkti d järgmisega: „on muud isikud, üksused või asutused, kes *toetavad Iraani valitsust* ja nende omandis või kontrolli all olevaid üksusi *materiaalselt, logistiliselt või rahaliselt*, või on nendega seotud isikud või üksused“.[25] Seega ei muutunud NITC suhtes kohaldatud loetellu kandmise kriteerium.

20. 27. detsembril 2012 esitas NITC hagi Üldkohtusse, nõudes otsuse 2012/635 ja rakendusmääruse nr 945/2012 kehtetuks tunnistamist teda puudutavas osas.

B. Üldkohtu otsus NITC I

21. Oma 3. juuli 2014. aasta otsuses National Iranian Tanker Company *vs*. nõukogu (T-565/12, EU:T:2014:608, edaspidi „kohtuotsus NITC I“) nõustus Üldkohus NITC esimese väitega, mille kohaselt nõukogu oli teinud ilmse hindamisvea, kui ta leidis, et NITC puhul oli loetellu kandmise kriteerium täidetud.[26]

22. Kuna kohtuotsus NITC I on käesolevas asjas keskse tähtsusega, on minu meelest kasulik Üldkohtu põhjenduskäiku täpsemalt kirjeldada.

19 Otsus 2012/635, lisa, B. Üksused, punkt 31.

20 ELT 2012, L 282, lk 16.

21 Rakendusmäärus nr 945/2012, põhjendus 2.

22 Rakendusmäärus nr 945/2012, lisa, B. Üksused, punkt 31.

23 Vt kohtuotsus 3. juuli 2014, National Iranian Tanker Company *vs*. nõukogu, T-565/12, EU:T:2014:608, punktid 16–18.

24 ELT 2012, L 356, lk 34.

25 Määrus nr 1263/2012, artikli 1 lõike 11 punkt a. Kohtujuristi kursiiv.

26 Kohtuotsus NITC I, punkt 66. Üldkohus ei nõustunud NITC teise väitega, milles väideti, et rikutud on põhjendamiskohustust: *ibid*., punktid 35–47. Olles esimese väite alusel hagi rahuldanud, ta teisi väiteid ei analüüsinud: *ibid*., punkt 67.

23. Esiteks lükkas Üldkohus tagasi nõukogu poolt kohtuistungil esitatud argumendi, et NITC tegutsemine Iraani nafta- ja gaasisektoris Iraani toodetud toornafta vedajana oli iseenesest piisav tõend, et NITC andis rahalist toetust Iraani valitsusele, kuna nafta vedamine ei olnud seotud väidetavate sidemetega NITC aktsionäride ja nimetatud valitsuse vahel.[27]

24. Üldkohus lükkas samuti tagasi nõukogu poolt kohtuistungil esitatud argumendi, et ka pärast NITC erastamist jätkas tema suhtes valitseva mõju teostamist National Iranian Oil Company (edaspidi „NIOC"), kes on täielikult Iraani riigi omandis ning kelle suhtes kohaldatakse piiravaid meetmeid Iraani valitsusele rahalise toetuse andmise tõttu. Üldkohus jõudis sellisele järeldusele, kuna NITC loetellu kandmise põhjendused ei viidanud rahalise toetuse andmisele kaudselt, tulenevalt NITC ja NIOC seotusest.[28]

25. Lisaks märkis Üldkohus järgmist: „Lisaks ja igal juhul tuleb selles osas, milles eespool mainitud nõukogu argumentide eesmärk on tõendada, et hageja toetab Iraani valitsust rahaliselt, tänu oma tegevusele, mis on seotud gaasi ja nafta transpordiga merel, tuleb asuda seisukohale, et kohaldatavad õigusnormid näevad ette tingimuse, mis on seotud Iraani valitsusele rahalise toetuse andmisega, mitte kaudselt rahalise toetuse andmisega. Vastupidi nõukogu väidetele *ei saa seega ainuüksi seda asjaolu, et hageja on oma transporditegevuse kaudu tegev Iraani nafta- ja gaasisektoris, mis on Iraani valitsuse üks peamine tuluallikas, lugeda selle õigusliku tingimuse alla kuuluvaks, mis on seotud sellele valitsusele rahalise toetuse andmisega*."[29]

26. Järgmisena leidis Üldkohus seoses NITC omandistruktuuriga, et kolme liikmesriigi ettepanekutes loetellu kandmiseks ega ka muudes nõukogu toimiku dokumentides ei ole kindlaks tehtud NITC aktsionäre ning need ei sisalda „ühtegi viidet" selle aluseks olevate põhjenduste kohta.[30] Sellest tulenevalt otsustas Üldkohus, et nõukogu ei või tugineda teatavatele faktilistele asjaoludele – sealhulgas sellele, et NITC aktsionärideks olid kolm riiklikku pensionifondi, nimelt kuulus 33 % NITC kapitalist riiklikule pensionifondile, 33 % sotsiaalkaitseorganisatsioonile ja 34 % naftatööstuse töötajate pensioni- ja hoiuste fondile –, kuna neid argumente ei olnud nõukogu toimikus ja neid ei tehtud NITC-le õigel ajal teatavaks.[31]

27. Sellest tulenevalt leidis Üldkohus, et arvesse võetava materjali hulgas ei olnud mingeid tõendeid, mis toetaksid otsuse põhjendusi, ning seetõttu tuleb esimene loetellu kandmine tühistada.[32]

28. Seoses tühistamise ajalise mõjuga ei nõustunud Üldkohus NITC argumendiga, et see peaks jõustuma viivitamatult, sest see võimaldaks NITC-l viia kõik või osa oma varast liidust välja, ilma et nõukogu saaks vajaduse korral kohaldada õigel ajal ELTL artiklit 266, et parandada kohtuotsuses välja toodud vead, nii et on oht, et võidakse tõsiselt ja pöördumatult kahjustada nende rahaliste vahendite külmutamise meetmete tõhusust, mida nõukogu tulevikus NITC vastu võib otsustada.[33]

29. ELTL artikli 266 rakendamise osas märkis Üldkohus: „hageja nime loeteludesse kandmise tühistamine käesoleva kohtuotsusega tuleneb asjaolust, et selle loeteludesse kandmise põhjused ei ole piisavalt põhjendatud. Kuigi selle kohtuotsuse täitmiseks vajalikud meetmed otsustab nõukogu, ei saa kohe välistada, et hageja nimi kantakse uuesti loeteludesse. Nõukogul on nimelt selle uuesti läbivaatamise käigus võimalus õiguslikult piisavalt põhjendatud põhjustel hageja nimi uuesti loeteludesse kanda".[34]

27 Kohtuotsus NITC I, punkt 58.

28 Kohtuotsus NITC I, punkt 59.

29 Kohtuotsus NITC I, punkt 60. Kohtujuristi kursiiv.

30 Kohtuotsus NITC I, punkt 61.

31 Kohtuotsus NITC I, punkt 62 (viitega punktidele 51 ja 52).

32 Kohtuotsus NITC I, punktid 64–67.

33 Kohtuotsus NITC I, punkt 77.

34 Kohtuotsus NITC I, punkt 77 (viited välja jäetud).

30. Sellel alusel otsustas Üldkohus, et kõnealuste piiravate meetmete mõju tuleks NITC suhtes säilitada kuni Euroopa Kohtu põhikirja artikli 56 esimeses lõigus sätestatud apellatsioonkaebuse esitamiseks ette nähtud tähtaja möödumiseni või kui selle tähtaja jooksul on otsus edasi kaevatud, siis selle kaebuse läbivaatamata jätmiseni.[35]

31. Nõukogu ei esitanud kohtuotsuse NITC I peale apellatsioonkaebust. Seega jõustus esimene loetellu kandmise tühistamine 20. septembril 2014.[36]

C. Teine loetellu kandmine

32. Umbes üks kuu hiljem teatas nõukogu oma 23. oktoobri 2014. aasta kirjaga NITC-le, et ta kavatseb NITC uuesti loetellu kanda vastavalt otsuse 2010/413 artikli 20 lõike 1 punktis c ning määruse nr 267/2012 artikli 23 lõike 2 punktis d sätestatud loetellu kandmise kriteeriumile, milles viidatakse isikutele ja üksustele, kes toetavad Iraani valitsust. Sama loetellu kandmise kriteeriumi oli kasutatud ka selles loetellu kandmise otsuses, mille Üldkohus kohtuotsuses NITC I tühistas.

33. Järgnes kirjavahetus NITC ja nõukogu vahel.[37] Sealhulgas saatis nõukogu 27. oktoobril 2014 NITC-le kuus e-kirja, mis sisaldasid nõukogu 23. oktoobri 2014. aasta kirjas nimetatud toetavaid dokumente. Need toetavad dokumendid sisaldasid teavet NITC aktsionärideks olevate pensionifondide ning NITC naftaveo kohta, kusjuures enamikul neist ei olnud ametlikke kuupäevi[38] ja ühe neist oli nõukogu esitanud Üldkohtule kohtuasjas NITC I[39].

34. 5. veebruari 2015. aasta kirjaga edastas nõukogu NITC-le salastatusest vabastatud väljavõtte tema uuesti loetellu kandmise ettepanekust (edaspidi „uuesti loetellu kandmise ettepanek“).[40] Osas, mis käsitles Iraani valitsuse rahalist toetamist valitsuse omandis või kontrolli all olevate NITC aktsionäride kaudu, märgiti uuesti loetellu kandmise ettepanekus, et 21. augusti 2006. aasta kuupäeva kandva NITC ametliku dokumendi kohaselt olid NITC omanikeks kolm pensionifondi – riiklik pensionifond (33 %), sotsiaalkaitseorganisatsioon (33 %) ja naftatööstuse töötajate pensioni- ja hoiuste fond (34 %) – ning seda teavet oli täpsustatud viidetega avalikele allikatele ning mitmele eespool nimetatud dokumendile.[41]

35 Kohtuotsus NITC I, punkt 78.

36 Euroopa Kohtule esitatud teabe kohaselt toimetati kohtuotsus NITC I pooltele kätte 9. juulil 2014. Euroopa Kohtu põhikirja artikli 56 esimeses lõigus sätestatud tähtaegade kohaselt (2 kuud pluss 10 päeva vahemaa alusel) kehtisid esimese loetellu kandmise tagajärjed NITC suhtes kuni 19. septembrini 2014.

37 Vt kohtuotsus NITC II, punktid 23–29.

38 Käesolevas apellatsiooniasjas NITC kirjalikule seisukohale lisatud dokumendid: 1) artikkel, „Divestment of State Companies in Iran“ (ilma kuupäevata, RELEX'i kuupäev 20. detsember 2013); 2) artikkel „New Labor Minister ends Saeed Mortazavi's appointment on the Social Security Organization's Board of Trustees“, Iran Daily Brief (19. august 2013, RELEX'i kuupäev 16. oktoober 2014); 3) sotsiaalkaitse veebileht, mis käsitles juhatuse liikmesust (vaadatud 13. oktoobril 2014, RELEX'i kuupäev 16. oktoober 2014); 4) artikkel „Social Security Law of the Islamic Republic of Iran“ (kuupäevata, RELEX'i kuupäev 16. oktoober 2014); 5) ärikonsultatsiooniettevõtja Dun & Bradstreet aruanne sotsiaalkaitseorganisatsiooni kohta (kuupäevata, RELEX'i kuupäev 16. oktoober 2014); 6) ärikonsultatsiooniettevõtja Dun & Bradstreet Report aruanne tsiviilteenistujate pensionifondi kohta (kuupäevata, RELEX'i kuupäev 16. oktoober 2014); 7) NITC varasema peadirektori intervjuu väljavõtte mitteametlik tõlge (kuupäevata, RELEX'i kuupäev 16. oktoober 2014); 8) NITC kiri EL kõrgele esindajale paruness Ashtonile, „Statement of NITC in relation to this Lloyd's List article dated 18 January 2012 – "NITC to be targeted by sanctions"“ (NITC seisukoht seoses Lloyd's Listi 18. jaanuari 2012. aasta artikliga „National Iranian Tanker Company'le hakatakse kohaldama sanktsioone“) (19. jaanuar 2012, RELEX'i kuupäev 16. oktoober 2014); ning 9) NIOC veebileht, millel on kirjeldatud NITC tegevust kui NIOCile alluva üksuse oma (vaadatud 12. veebruaril 2014, RELEX'i kuupäev 16. oktoober 2014). RELEX viitab nõukogu välissuhete nõunike töörühmale.

39 Analüüsides NITC väidet põhjendamiskohustuse rikkumise kohta, viitas Üldkohus 38. joonealuse märkuse punktis 8 nimetatud kirjale: vt kohtuotsus NITC I, punktid 10 ja 34.

40 Väljavõte dokumendist COREU ÜVJP/0084/14, Doc 16211/14 LIMITE, 27. november 2014, mis oli lisatud NITC kirjalikule seisukohale käesolevas apellatsiooniasjas (edaspidi „uuesti loetellu kandmise ettepanek“).

41 Uuesti loetellu kandmise ettepanek, punktid 1–6.

35. Osas, mis käsitles NITC logistilist toetust Iraani valitsusele Iraani naftatoodete veo kujul, märgiti uuesti loetellu kandmise ettepanekus, et NITC poolt EL välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrgele esindajale saadetud kirja kohaselt on NITC ülemaailmne juhtiv tankervedude firma, mille tegevus piirdub toornafta vedudega.[42] NITC veondustegevust kinnitas lisaks ka viide NIOC veebilehele ning viide Institute for the Study of War'i (sõjauuringute instituut) 2012. aasta artiklile, mille nõukogu oli esitanud Üldkohtule kohtuasjas NITC I, selle kohta, et NITC vedas peaaegu poole Iraanis 2011. aastal toodetud toornaftast.[43] Uuesti loetellu kandmise ettepanekus märgiti, et kuna nafta on Iraani valitsusele väga oluline tuluallikas, siis on NITC veod eksporditurgudele ning sadamatesse ja saartele nimetatud valitsusele võtmetähtsusega logistikaküsimus ja naftaäri lahutamatu osa.[44] Samuti märgiti selles uuesti loetellu kandmise ettepanekus, et uudiste kohaselt sõltus Iraani valitsus naftaekspordil NITCst, ning viidati viiele sellisele uudisele (millest kolm pärinesid ajast enne NITC esimest loetellu kandmist) ning samuti ühele uudisele NITC veondusalasest tegevusest pärast kohtuotsuse NITC I tegemist.[45]

36. NITC väidab oma seisukohas, et kogu oluline teave, millele nõukogu uuesti loetellu kandmise ajal tugines, on ja oli avalikult kättesaadav või esitatud NITC poolt NITC ja EL kirjavahetuses.

37. Nõukogu võttis 12. veebruaril 2015 vastu otsuse (ÜVJP) 2015/236, millega muudetakse otsust 2010/413 (edaspidi „otsus 2015/236"),[46] ja määruse (EL) 2015/230, millega rakendatakse määrust nr 267/2012 (edaspidi „rakendusmäärus 2015/230")[47]. Nende meetmetega (edaspidi koos „vaidlustatud meetmed") kandis nõukogu NITC uuesti otsuse 2010/413 II lisasse[48] ning määruse nr 267/2012 IX lisasse[49], võttes aluseks otsuse 2010/413 artikli 20 lõike 1 punktis c ning määruse nr 267/2012 artikli 23 lõike 2 punktis d sätestatud loetellu kandmise kriteeriumi, milles viidatakse isikutele ja üksustele, kes toetavad Iraani valitsust. Nagu eespool juba märgiti, oli see sama loetellu kandmise kriteerium, millel põhines ka esimene loetellu kandmine.

38. NITC kanti otsusega 2015/236 ja rakendusmäärusega 2015/230 (edaspidi „teine loetellu kandmine") uuesti loetellu järgmistel põhjustel:

„National Iranian Tanker Company toetab Iraani valitsust rahaliselt, kasutades selleks aktsionäre Iraani riiklikku pensionifondi (Iranian State Retirement Fund), Iraani sotsiaalkaitseorganisatsiooni (Iranian Social Security Organization) ning naftatööstuse töötajate pensioni- ja hoiuste fondi (Oil Industry Employees Retirement and Savings Fund), kes on riigi kontrolli all olevad üksused. Lisaks sellele on NITC üks maailma toornaftatankerite suurimaid käitajaid ja üks Iraani toornafta peamisi vedajaid. Sellest tulenevalt annab NITC Iraani valitsusele Iraani nafta vedamisega logistilist tuge."

39. Järelikult põhines NITC uuesti loetellu kandmine kahel alusel. Esimene alus käsitles NITC poolt rahalise toetuse andmist Iraani valitsusele oma aktsionäride kaudu. Tegemist oli juba esimese loetellu kandmise puhul kasutatud alusega, mille juures on veidi muudetud sõnastust ja lisatud kolme pensionifondist NITC omanike nimed. Teine alus käsitles NITC poolt Iraani valitsusele logistilise toetuse osutamist läbi tema majandustegevuse Iraani nafta vedamisel. Üldkohus oli kohtuotsuses NITC I sisuliselt otsustanud, et pelk Iraani nafta vedamine NITC poolt ei võrdu Iraani valitsuse rahalise toetamisega, ent tal ei palutud kaaluda logistilist toetust.[50]

42 Uuesti loetellu kandmise ettepanek, punkt 7.

43 Uuesti loetellu kandmise ettepanek, punkt 8. Vt kohtuotsus NITC I, punkt 50.

44 Uuesti loetellu kandmise ettepanek, punkt 9.

45 Uuesti loetellu kandmise ettepanek, punkt 11 (milles on ära toodud lingid järgmiste kuupäevadega uudistele (loetletud järjekorras): 21. juuni 2012, 17. aprill 2012, 11. detsember 2013, 15. november 2012, 16. aprill 2012 (eespool 43. joonealune märkus ja kaasnev tekst) ja 11. juuli 2014).

46 ELT 2015, L 39, lk 18.

47 ELT 2015, L 39, lk 3.

48 Otsus 2015/236, lisa, B. Üksused, punkt 140.

49 Rakendusmäärus 2015/230, lisa, B. Üksused, punkt 140.

50 Vt käesoleva ettepaneku punkt 25.

40. 16. veebruaril 2015 teatas nõukogu NITC-le teisest loetellu kandmisest.[51]

41. Tuleb märkida, et 16. jaanuaril 2016 peatas nõukogu otsuses 2015/236 ette nähtud NITC uuesti loetellu kandmise[52] ning tühistas rakendusmääruses 2015/230[53] ette nähtud NITC uuesti loetellu kandmise[54]. See leidis aset seoses ühise laiaulatusliku tegevuskavaga[55], mille poolteks on E3/EU+3[56] ja Iraan ning mis käsitleb Iraani tuumaküsimuse pikaajalist lahendust ning hõlmab Iraani tuumaprogrammi vastu suunatud julgeolekunõukogu, EL ja riiklike sanktsioonide täielikku lõpetamist[57].

III. Menetlus Üldkohtus ning kohtuotsus NITC II

42. 24. aprillil 2015 esitas NITC hagi Üldkohtusse, taotledes tema vastu suunatud vaidlustatud meetmete tühistamist.

43. Samuti 24. aprillil 2015 taotles NITC ajutiste meetmete kohaldamist, taotledes tema vastu suunatud vaidlustatud meetmete kohaldamise peatamist.

A. Üldkohtu presidendi määrus kohtuasjas NITC II

44. 16. juuli 2015. aasta kohtumäärusega National Iranian Tanker Company *vs.* nõukogu (T-207/15 R, EU:T:2015:535) (edaspidi „kohtumäärus NITC II“) jättis Üldkohtu president rahuldamata NITC taotluse ajutiste meetmete kohaldamiseks, leides, et huvide tasakaalu ja kiireloomulisuse tingimused ei olnud täidetud.[58] Samas leidis president, et kohtuasja vastuvõetavuse eeldused olid *prima facie* täidetud, kuna pooltevahelisest vaidlusest ilmneb, et tekkinud on õiguslik vaidlus põhiõiguste harta artikli 47 ning Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni (edaspidi „EIÕK“) artikli 13 kohaldamisala üle, mis mõlemad näevad ette õiguse tõhusale õiguskaitsevahendile, see tähendab tõhusa kohtuliku kaitse „nii praktikas kui ka õigusnormides“.[59]

45. Kuna kohtumääruses NITC II on ära toodud poolte argumendid käesolevas asjas, toon ära presidendi põhjenduskäigu selles küsimuses.

46. Eeskätt leidis Üldkohtu president, et kui nõukogul on õigus tugineda ELTL artiklit 266 käsitlevale kohtupraktikale, et parandada kohtu tuvastatud, piiratud meetme tühistamise kaasa toonud õigusvastased puudused, võttes vastu uue meetme, millel on praktikas eelmise meetmega samasugune mõju, kusjuures faktilised asjaolud ei ole põhiosas muutunud, siis oleks nõukogul võimalik hoida need meetmed apellatsioonkaebuste süstemaatilise esitamisega katkematult jõus, isegi kui nende meetmete ja tühistamiste aluseks olevad faktilised asjaolud ei ole põhiosas muutunud.[60]

51 Kohtuotsus NITC II, punkt 32.

52 Nõukogu 18. oktoobri 2015. aasta otsus (ÜVJP) 2015/1863, millega muudetakse otsust 2010/413 (ELT 2015, L 274, lk 174), artikli 1 lõige 16.

53 Nõukogu rakendusmäärus (EL) 2015/1862, millega rakendatakse määrust nr 267/2012 (ELT 2015, L 274, lk 161), artikkel 1.

54 Nõukogu 16. jaanuari 2016. aasta otsus (ÜVJP) 2016/37, mis käsitleb otsuse (ÜVJP) 2015/1863 kohaldamise kuupäeva (ELT 2016, L 11 I, lk 1); teave nõukogu määruse (EL) 2015/1861 (millega muudetakse määrust (EL) nr 267/2012) ja nõukogu rakendusmääruse (EL) 2015/1862 kohaldamise kuupäeva kohta (ELT 2016, C 15I, lk 1).

55 Avaldatud http://www.consilium.europa.eu/en/policies/sanctions/iran/jcpoa-restrictive-measures/.

56 Hiina, Prantsusmaa, Saksamaa, Venemaa Föderatsioon, Ühendkuningriik ja Ameerika Ühendriigid koos EL kõrge esindajaga.

57 Vt teatis EL sanktsioonide kohta, mis tühistatakse vastavalt ühisele laiaulatuslikule tegevuskavale, Brüssel, 16. jaanuar 2016, viimati uuendatud 3. augustil 2017, SN 10176/1/17 REV 1, viidatud eespool 55. joonealuses märkuses.

58 Üldkohtu presidendi 16. juuli 2015. aasta määrus, National Iranian Tanker Company *vs.* nõukogu, T-207/15 R, EU:T:2015:535 (edaspidi „kohtumäärus NITC II“), punktid 59, 80 ja 81.

59 Kohtumäärus NITC II, punktid 43 (milles viidatakse EIK 13. novembri 2007. aasta otsusele Ramadhi jt *vs.* Albaania, CE:ECHR:2007:1113JUD003822202R, punktile 48) ja 50.

60 Kohtumäärus NITC II, punktid 43 ja 44.

47. Üldkohtu presidendi sõnul tekib seoses selle olukorraga küsimus, kas õigus tõhusale õiguskaitsevahendile eeldaks sellise aegumistähtaja sisseviimist, mis paneks nõukogule kohustuse esitada oma esimeses loetellu kandmise otsuses kõik sellekohased põhjendused ja süüstavad tõendid ja mis ei laseks nõukogul siis, kui EL kohtud ei pea neid põhjendusi ja tõendeid asjakohaseks, neid kasutada selleks, et õigustada sama üksuse uuesti loetellu kandmist. Üldkohtu president märkis, et käesolev asi näitlikustab sellise aegumistähtaja sisseviimise vajadust, kuna Iraani nafta vedamises seisnev NITC majandustegevus ning tema aktsionäride koosseis ei olnud muutunud ajavahemikus alates tema algsest loetellu kandmisest 2012. aastal kuni uuesti loetellu kandmiseni 2015. aastal. Samuti märkis president, et nõukogu poolt tema seisukohtades esitatud uuesti loetellu kandmist toetavad tõendid pärinesid ajast enne NITC esimest loetellu kandmist, välja arvatud üks hilisem dokument, mis ei sisaldanud midagi uut.[61]

48. Lisaks märkis Üldkohtu president, et NITC ei saanud väita, et kohtuotsus NITC I oleks kitsas tähenduses *res judicata*, kuna uus loetellu kandmise otsus käsitles juba oma vastuvõtmise kuupäevast tulenevalt NITC majandustegevuse teist perioodi kui esimene loetellu kandmise otsus. Siiski ei jätnud ta tähelepanuta, et see tegevus (Iraani nafta vedamine) ei olnud põhiosas muutunud ning et viidatud tegevusperioodide erinevus tuleneb NITC uuesti loetellu kandmisest, mida nõukogu tegi samuti põhiosas muutumatuna püsinud faktiliste asjaolude põhjal. Seega võiks asuda seisukohale, et *res judicata* põhimõtte kohaldamine on välistatud ainult nõukogu tegevuse tõttu, mis seisnes hageja suhtes kehtestatud piiratud meetmete kunstlikus pikendamises, kuivõrd nõukogu tõi nüüd esile asjaolusid, millele ta oleks saanud viidata esimese loetellu kandmise juures. Ta märkis, et selline lähenemine võib – isegi kui seda ei peeta *res judicata* põhimõttega vastuolus olevaks – kaasa aidata NITC õiguse tõhusale õiguskaitsevahendile rikkumisele.[62]

49. Üldkohtu presidendi sõnul tulenes sellest, et ühelt poolt võib olla vaja tõlgendada õigust tõhusale õiguskaitsevahendile ELTL artiklit 266 käsitlevast kohtupraktikast lähtudes kitsalt. Teisalt aga võib väita, et õiguse tõhusale õiguskaitsevahendile ulatust ei või alusetult piirata ainult tühistamishagile, millega koos esitatakse ajutiste meetmete kohaldamise taotlus, kuna isik võib esitada kahju hüvitamise hagi. Üldkohus peab selle küsimuse sisuliselt lahendama.[63]

B. Üldkohtu otsus NITC II

50. Kohtuasjas NITC II tehtud kohtuotsusega jättis Üldkohus NITC tühistamishagi täielikult rahuldamata.

51. NITC esitas viis väidet, milles esimeses ja siin kõige asjakohasemas väidetakse, et rikutud on *res judicata*, õiguskindluse ja õiguspärase ootuse kaitse põhimõtet ning harta artiklis 47 ette nähtud õigust tõhusale õiguskaitsevahendile.[64] Üldkohus lükkas selle väite tagasi järgmistel põhjustel.

52. Esiteks, mis puudutab *res judicata* põhimõtet, leidis Üldkohus, et üks nõukogu poolt vaidlustatud meetmete toetuseks kasutatud alustest ja tõenditest oli erinev Üldkohtule kohtuotsuses NITC I esitatuist ning seega ei rikkunud NITC uuesti loetellu kandmine seda põhimõtet.[65]

61 Kohtumäärus NITC II, punktid 45 ja 46.

62 Kohtumäärus NITC II, punkt 47.

63 Kohtumäärus NITC II, punktid 48 ja 49.

64 Kohtuotsus NITC II, punkt 39.

65 Kohtuotsus NITC II, punktid 45, 46, 50 ja 55.

53. Rahalise toetuse osas leidis Üldkohus, et nõukogu tugines uutele dokumentidele, mis ei sisaldunud toimikus esimese loetellu kandmise ajal ning mida Üldkohus kohtuotsuses NITC I ei käsitlenud.[66] Ta leidis, et kuigi nõukogu tugines tõenditele, mis olid suuremas osas seotud ajaga enne esimest loetellu kandmist, ei või nõukogule seda ette heita, kuna isiku vastu sihitud seisukohta põhjendavate tõendite saamine võib olla nõukogu jaoks teinekord raske, muu hulgas seetõttu, et ta sõltub liikmesriikide hoolikusest selliste tõendite esitamisel.[67] Seetõttu on võimalik, et nõukogu võib saada loetellu kandmise põhjendamiseks vajalikke tõendeid pärast loetellu kandmise otsustamise kuupäeva; ehkki sellised asjaolud ei muuda ära esimese loetellu kandmise otsuse õigusvastasust, võivad nad samas muuta seaduslikuks hilisema uuesti loetellu kandmise otsuse, mis on tehtud samadel alustel kui esimene loetellu kandmise otsus, kui nõukogu poolt hangitud tõendid põhjendavad neid aluseid õiguslikult piisavalt.[68]

54. Lisaks leidis Üldkohus seoses logistilise toega, et isegi kui nõukogu oli esitanud seda alust toetavad faktilised asjaolud, nimelt NITC tegevuse Iraani nafta vedamisel, eelmise kohtuasja istungil, põhjendamaks rahalise toetusega seotud alust, ei olnud Üldkohus üldse analüüsinud, kas NITC tegutsemine Iraani energiasektoris võis kujutada endast logistilist toetust Iraani valitsusele.[69] Samuti lükkas Üldkohus tagasi NITC argumendi, et nõukogu oleks pidanud tuginema logistilisele toetusele esimeses loetellu kandmises, kuna ühest alusest piisab, et põhjendada isiku kandmist kõnealustesse loeteludesse; seega on nõukogu vaba valima aluse, mida ta peab kõige asjakohasemaks, ning võimalik eksimus selle aluse valikul ei takista tal hiljem tuginemast alusele, millele ta oleks võinud tugineda esimesel loetellu kandmisel.[70]

55. Teiseks, mis puudutab õiguskindluse ja õiguspärase ootuse põhimõtet, leidis Üldkohus, et ehkki nõukogu ei kaevanud kohtuotsust NITC I edasi ega kandnud NITCd uuesti loetellu apellatsioonkaebuse esitamise tähtaja jooksul, ei võinud see tekitada NITC-le mingeid põhjendatud ootusi, et teda uuesti loetellu ei kanta, ning nõukogu ei olnud kohustatud teda uuesti loetellu kandma selle tähtaja jooksul.[71]

56. Lõpuks, mis puudutab õigust tõhusale õiguskaitsevahendile harta artikli 47 alusel, leidis Üldkohus, et NITC uuesti loetellu kandmine ei sea kuidagi kahtluse alla kohtuotsuse NITC I tegemiseni viinud hagi tõhusust.[72] Tema hinnangul on see nii kolmel põhjusel.

57. Esiteks kustutati esimene loetellu kandmine tagasiulatuvalt liidu õiguskorrast ning NITC loeti mitte kunagi asjaomasesse loetellu kantuks seoses perioodiga, mis eelnes kohtuotsusele NITC I.[73]

58. Teiseks ei välistanud ükski NITC poolt viidatud põhimõte (*res judicata*, õiguspärane ootus ja õiguskindlus) tema uuesti loetellu kandmist ning kui tõendid NITC vastu olid piisavad põhjendamaks tema uuesti loetellu kandmist, siis ei kujutanud esimese loetellu kandmise tühistamine endast asjaolu, mis seaks kahtluse alla uuesti loetellu kandmise seaduslikkuse.[74]

66 Kohtuotsus NITC II, punkt 51.
67 Kohtuotsus NITC II, punkt 52.
68 Kohtuotsus NITC II, punkt 52.
69 Kohtuotsus NITC II, punkt 53.
70 Kohtuotsus NITC II, punkt 54.
71 Kohtuotsus NITC II, punktid 56–60.
72 Kohtuotsus NITC II, punkt 62.
73 Kohtuotsus NITC II, punkt 63.
74 Kohtuotsus NITC II, punkt 64.

59. Kolmandaks võib esimese loetellu kandmise tühistamine kohtuotsusega NITC I olla aluseks kahju hüvitamise hagile.[75] Üldkohus rõhutas, et kui nõukogu otsustab isiku pärast kohtu poolt esimese loetellu kandmise tühistamist uuesti loetellu kanda, siis peab nõukogu olema asja uuesti kaalumisel „eriti põhjalik" veendumaks, et uuesti loetellu kandmise otsuses ei tehtaks samu vigu, mis tuvastati tühistavas kohtuotsuses, ning vältimaks asjaomase isiku suhtes teistkordselt ebaõiglaselt piiravate meetmete rakendamist.[76] Üldkohus järeldas, et kui ta peaks leidma, et NITC uuesti loetellu kandmisel tehti samu vigu, mis olid tuvastatud juba kohtuotsuses NITC I, siis oleks võimalik nõukogu „põhjalikkuse kohustuse" rikkumist arvesse võtta tema tegevuse ebaseaduslikkuse hindamisel järgnevas kahju hüvitamise menetluses ning seega võib Üldkohtu otsustus kohtuotsuses NITC I, et esimene loetellu kandmine oli ebaseaduslik, omalt poolt toetada NITC-le kahjuhüvitise määramist seoses järgneva ja põhjendamatu uuesti loetellu kandmisega.[77]

IV. Menetlus Euroopa Kohtus

60. 24. novembril 2016 esitatud apellatsioonkaebuses nõuab NITC, et Euroopa Kohus tühistaks kohtuotsuse NITC II ja tühistaks vaidlustatud meetmed NITC osas, ning teise võimalusena, et kohus tunnistaks otsuse 2010/413 artikli 20 lõike 1 punkti c ja määruse nr 267/2012 artikli 23 lõike 2 punkti d muudetud redaktsioonis kohaldamatuks NITC suhtes nende ebaseaduslikkusest tulenevalt. Samuti palub NITC Euroopa Kohtul nõukogult välja mõista apellatsioonimenetluse ja Üldkohtu menetluse kulud.

61. Nõukogu palub Euroopa Kohtul jätta apellatsioonkaebus rahuldamata või teise võimalusena, kui Euroopa Kohus peaks kohtuotsuse NITC II tühistama ja tegema ise lõpliku kohtuotsuse, siis jätta rahuldamata tühistamishagi ja kohaldamatuks tunnistamise nõue. Samuti palub nõukogu Euroopa Kohtul mõista apellatsioonimenetluse kohtukulud välja NITC-lt.

62. NITC ja nõukogu osalesid Euroopa Kohtu kohtuistungil, mis peeti 24. jaanuaril 2018.

V. Esimene apellatsioonkaebuse väide, mille kohaselt on rikutud res judicata, õiguskindluse, õiguspärase ootuse ja lõplikkuse põhimõtet ning samuti harta artiklis 47 sätestatud õigust tõhusale õiguskaitsevahendile

A. Poolte argumendid

63. NITC palub esimeses väites Euroopa Kohtul arendada edasi oma kohtupraktikat, nähes ette piirangud nõukogu volitustele selliselt, et nõukogu ei või uuesti kehtestada isiku suhtes piiravaid meetmeid, tuginedes samale loetellu kandmise kriteeriumile ja samadele faktiväidetele, mille Euroopa Liidu kohtud on sisulistes küsimustes varasemas kohtuotsuses tagasi lükanud. NITC väidab, et see on vajalik tagamaks isikule harta artiklis 47 sätestatud õigus tõhusale õiguskaitsevahendile. Vastasel korral oleks nõukogul võimalik jätta kasutamata või „hoida sahtlis" õiguslikke ja faktilisi asjaolusid ning sellega kuritarvitada oma menetlusõigusi selliselt, et see võtab isikult ära võimaluse kasutada oma õigust tõhusale õiguskaitsevahendile seoses kohtuotsusega, milles tunnistatakse esimene loetellu kandmine tühiseks. Praeguse kehtiva õiguse ja kohtupraktika tulemuseks on „lõppematu menetlus", mis nõuab isikult lõpmatult kohtusse naasmist. Samuti, kui võtta arvesse kahjuhüvitise saamise nappe võimalusi ning asjaolu, et liidu kohtud ei ole pidanud vajalikuks kohaldada piiravate meetmete suhtes ajutisi meetmeid, siis on NITC väitel seda tähtsam, et Euroopa Kohus looks sellises menetluses võimaluse kasutada õigust tõhusale õiguskaitsevahendile.

75 Kohtuotsus NITC II, punkt 65.

76 Kohtuotsus NITC II, punkt 66.

77 Kohtuotsus NITC II, punkt 67.

64. Esiteks rõhutab NITC käesoleva asja erilisi asjaolusid: 1) NITC saavutas lõpliku ja siduva Üldkohtu kohtuotsuse, millega sisulistel alustel tühistati esimene loetellu kandmine; 2) NITC vastu esitatud faktiväited ei ole pärast seda menetlust oluliselt muutunud; ja 3) NITC uuesti loetellu kandmisel kasutatud täiendavad tõendid, mida ei esitatud seoses esimese loetellu kandmisega, olid mõistliku hoolsuse korral juba varem nõukogule kättesaadavad.

65. Sellega seoses rõhutab NITC, et faktiväited tema uuesti loetellu kandmiseks on samad faktiväited, millele nõukogu edutult tugines põhjendamaks esimest loetellu kandmist, nimelt et NITC toetas Iraani valitsust, kuna esiteks on tema aktsionärid (teatavad Iraani pensionifondid) väidetavalt nimetatud valitsuse kontrolli all ja teiseks on ta Iraani nafta võtmetähtsusega vedaja ning nafta annab olulise osa selle valitsuse sissetulekust. Nõukogu nimetas pelgalt samad faktiväited finantstoetuse kohta ümber faktiväideteks logistilise toetuse kohta. NITC väidab, et kuivõrd kõnealune loetellu kandmise kriteerium sisaldab mitteammendavat loetelu eri liiki toetustest, mida on võimalik Iraani valitsusele osutada, siis saab nõukogu vaatamata oma korduvale edutusele Üldkohtus isiku samade faktiväidete alusel üha uuesti loetellu kanda, kasutades iga kord erinevat toetuse nimetust.

66. Lisaks väidab NITC, et kogu olulise teabe, millele nõukogu oma uuesti loetellu kandmise otsuses tugines, moodustasid internetist pärinevad avalikult kättesaadavad või NITC poolt ELga peetud kirjavahetuses esitatud dokumendid. Lisaks väidab NITC, et sedavõrd kui dokumendid olid nõukogule saadaval enne esimest loetellu kandmist, on nõukogu ja liikmesriigid kohustatud tegema omavahel lojaalset koostööd ning seega peab nõukogu veenduma, et liikmesriigid on kogunud kõik olemasolevad tõendid, et nõukogul oleks võimalik esimese loetellu kandmise ajal esitada kõik oma põhjendused.

67. Teiseks väidab NITC, et järgida tuleks Üldkohtu presidendi poolt kohtumääruses NITC II antud soovitust lähtuda ELTL artiklit 266 käsitleva kohtupraktika kitsast tõlgendusest. See hõlmab aegumistähtaja kehtestamist, nõuet nõukogule käsitleda esimeses loetellu kandmises kõiki põhjendusi ja tõendeid ning keeldu kasutada neid sama isiku uuesti loetellu kandmiseks, mis on NITC arvates õige lähenemine. NITC kritiseerib Üldkohut selle eest, et too ei ole neid teemasid kohtuotsuses NITC II käsitlenud ning on tõlgendanud kitsalt õigust tõhusale õiguskaitsevahendile. ELTL artikli 266 osas vaidleb NITC vastu ka nõukogu väitele, et olles võtnud arvesse kohtuotsust NITC I ja targemaks saanuna asja uuesti kaaludes, hakkas nõukogu nafta vedamises seisnevat NITC majandustegevust pidama logistiliseks toetuseks, väites, et nõukogu oli juba Üldkohtus kohtuasjas NITC I edutult esitanud nimetatud tegevusel põhinevad argumendid seoses rahalise toetuse võimaldamisega.

68. Kolmandaks leiab NITC, et ehkki rangelt võttes ei ole käesolevas asjas tegemist *res judicata* olukorraga, nõuavad õigus tõhusale õiguskaitsevahendile ja muud tema viidatud põhimõtted, et nõukogu „esitaks kõik põhjendused“ ühes kohtumenetluses korraga käsitlemiseks, kui avaliku korraga seotud kaalukas põhjus ei tingi teisiti.[78] Ta rõhutab, et see piirang ei oleks selliselt absoluutne ning et isegi kui see tooks teatavatel juhtudel isikutele põhjendamatult kasu, ei erineks see Euroopa Kohtu praktikas kasutavast lähenemisest sellistele muud liiki menetluslikele piirangutele, nagu näiteks aegumisele, ning igal juhul on piiravate meetmete puhul selliste piirangute puudumisel eriti rasked tagajärjed eraõiguslikele isikutele.

69. Neljandaks peab NITC jahmatavaks seda, et nõukogu ei püüagi selgitada ega põhjendada oma käitumist seoses uuesti loetellu kandmisega, ja väidab, et nõukogu tuginemine kohtuotsustele Kadi, OMPI ja Interporc on ekslik.

70. Viiendaks juhib NITC tähelepanu EIÕK artikli 6 lõiget 1 ja artiklit 13 käsitlevale Euroopa Inimõiguste Kohtu praktikale ning rõhutab, et harta artiklis 47 sätestatud õigus tõhusale õiguskaitsevahendile peab olema võrdselt tõhus nii praktikas kui ka õigusnormides.

78 Oma kirjalikus seisukohas märgib NITC, et seda toetab asjakohane tsiviilasjade kohtupraktika Ühendkuningriigis, viidates näidetena kohtuotsustele Henderson *vs.* Henderson (1843) 3 Hare 100; ja Johnson *vs.* Gore Wood [2002] 2 AC 1.

71. Nõukogu lükkab tagasi NITC väite, et tema poolt käesolevas asjas tehtud uuesti loetellu kandmise otsus oleks vastuolus *res judicata*, õiguskindluse, õiguspärase ootuse ja lõplikkuse põhimõttega.

72. Esiteks väidab nõukogu kohtuotsuste Kadi, OMPI ja Interporc alusel, et puudub nõue, et nõukogu peaks tuginema kõikidele võimalikele alustele ja tõenditele esimese loetellu kandmise ajal või et uue loetellu kandmise otsuse põhjendused peavad piirduma ainult pärast algset loetellu kandmist ilmnenud faktide või asjaoludega.

73. Teiseks väidab nõukogu ELTL artiklile 266 tuginedes, et asjaomase institutsiooni pädevuses on võtta vajalikud meetmed Euroopa Liidu kohtute otsuste täitmiseks. Nõukogu rõhutab sellega seoses, et on nõukogu pädevuses ja mitte Euroopa Kohtu pädevuses vaadata üle kõik potentsiaalselt asjakohased faktid ja otsustada, kas asjaomane üksus tuleks uuesti loetellu kanda. Nõukogu rõhutab samuti, et ELTL artikli 266 alusel toimiv läbivaatamine erineb tavaõigusel põhineva õigussüsteemi omast ning et NITC soov piirata seoses piiravate meetmetega ELTL artiklit 266 käsitlevat kohtupraktikat ei ole võimalik.

74. Kolmandaks vaidleb nõukogu vastu NITC väitele, et ta pelgalt kvalifitseeris samad faktid rahalisest toetusest ümber logistiliseks toetuseks, ning väidab, et logistiline toetus on täiesti eraldiseisev alus. Nõukogu väidab, et ta õpib piiravaid meetmeid käsitlevast kohtupraktikast ning tagantjärele tarkusega oleks ta võinud kaaluda logistilist toetust käsitlevat alust esimese loetellu kandmise ajal. Samas oli tal ka õigus pidada NITC poolt osutatavat toetust rahaliseks toetuseks tema aktsionäride kaudu, mistõttu ta kasutas seda esimesel loetellu kandmisel, ning ta ei ole kohustatud tooma välja iga võimalikku toetuse viisi, mida teatav üksus võib Iraani valitsusele osutada.

75. Neljandaks väidab nõukogu, et uuesti loetellu kandmise otsuse näol ei ole tegemist kuritarvitava käitumisega, mida tõendab tema poolt Iraani vastu võetud piiravaid meetmeid käsitlev praktika. Samuti väidab ta, et võimalik on esitada kahju hüvitamise hagi, kui nõukogu peaks tegema uuesti loetellu kandmise otsuse, milles ei võeta arvesse Euroopa Liidu kohtute varasemat kohtuotsust.

76. Viiendaks väidab nõukogu, et kohtumäärus NITC II tõendab pelgalt seda, et poolte vahel on õiguslik vaidlus, mis on vaja lahendada põhimenetluses; selles ei leitud, et uuesti loetellu kandmise otsus oleks rikkunud NITC õigust tõhusale õiguskaitsevahendile.

B. Analüüs

77. Järgneva analüüsi tulemusel jõuan järeldusele, et esimene väide tuleks tagasi lükata. Ehkki asun seisukohale, et käesolevat apellatsioonkaebust ei saa lahendada kohtuotsuste Kadi, OMPI ja Interporc alusel ning et nõukogu poolt võetavaid piiravaid meetmeid piiravad harta artiklis 47 sätestatud õigus tõhusale õiguskaitsevahendile ja EIÕK artikli 6 lõiget 1 ja artiklit 13 käsitlev Euroopa Inimõiguste Kohtu asjakohane praktika, ei leia ma, et Üldkohus kohaldas õigust valesti, kui ta leidis, et uuesti loetellu kandmise otsus oli kooskõlas harta artiklis 47 sätestatud õigusega tõhusale õiguskaitsevahendile, või et ta oleks rikkunud mõnda muud liidu õiguse normi.

78. Minu analüüs on jagatud kolme ossa.

79. Alustan mõne sissejuhatava märkusega piiritlemaks asjakohased õigusküsimused, mis on pandud Euroopa Kohtu ette käesolevas apellatsioonimenetluses.

80. Teiseks hindan kohtuotsuste Kadi, OMPI ja Interporc kohaldamist käesoleva apellatsiooniasja asjaoludele.

81. Kolmandaks analüüsin harta artiklis 47 sätestatud õigust tõhusale õiguskaitsevahendile, võttes seejuures arvesse: a) ELTL artiklit 266 käsitlevat Euroopa Kohtu praktikat; b) EIÕK artikli 6 lõiget 1 ja artiklit 13 käsitlevat Euroopa Inimõiguste Kohtu asjakohast praktikat; ning c) selle kohaldatavust käesoleva apellatsiooniasja asjaoludele.

1. Sissejuhatavad märkused

82. Esmapilgul võivad seoses esimese väitega kerkivad küsimused näida petlikult lihtsana.[79] *Res judicata*, õiguskindluse ja õiguspärase ootuse põhimõtet käsitlev Euroopa Kohtu praktika on juurdunud ning minu arvates on Üldkohus seda kohtuotsuses NITC II õigesti kohaldanud. Samuti ei ole võimalik väita, et NITC-l oleks takistatud kohtusse pöördumine vaidlustatud meetmete kohtulikuks kontrolliks selle Euroopa Kohtu praktika tähenduses, mis käsitleb õigust tõhusale õiguskaitsevahendile.[80] Lisaks näeb Euroopa Kohtu praktika ette seoses ELTL artikliga 266 – mille kohaselt peab institutsioon, kelle õigusakt on tunnistatud Euroopa Liidu kohtute otsusega tühiseks, võtma vajalikke meetmeid selle kohtuotsuse täitmiseks[81] –, et asjaomasel institutsioonil on selleks kaalutlusõigus.[82]

83. Lähemal uurimisel on aga käesolevas asjas esile kerkivad teemad peenemad ja keerukamad.

84. Lihtsamalt öeldes tuleb käesolevas asjas kaaluda, kas liidu institutsioonile ELTL artikliga 266 antud kaalutlusõigust selle suhtes, mida ta peab tegema, et parandada Euroopa Liidu kohtute kohtuotsusega tuvastatud viga, piirab õigus tõhusale õiguskaitsevahendile, mis on tagatud harta artikliga 47, loetuna koostoimes EIÕK artikli 6 lõiget 1 ja artiklit 13 käsitleva Euroopa Inimõiguste Kohtu asjakohase kohtupraktikaga. Käesolevas asjas arutatav nõukogu otsus kanda NITC uuesti loetellu pärast seda, kui Üldkohus oli esimese loetellu kandmise tühistanud, tõstab selle küsimuse tähelepanu keskmesse.

85. Seega puudutab käesolevas asjas ilmnenud võtmeküsimus seda, kas Euroopa Kohtul oleks vaja täpsustada ELTL artiklit 266 käsitlevat kohtupraktikat, võttes arvesse harta artikliga 47 tagatud õigust tõhusale õiguskaitsevahendile, et oleks tagatud eraõiguslike isikute tõhus kohtulik kaitse uuesti loetellu kandmise otsuseid puudutavates vaidlustes ja võib-olla laiemaltki.

86. Samuti puudutab käesolev asi seda, kuidas tõlgendada teatavaid põhimõtteid, millele NITC tugineb – *res judicata*, õiguskindlus, õiguspärane ootus ja kohtuotsuste lõplikkus. Lähtuvalt NITC esindaja poolt Euroopa Kohtu istungil esitatud konkreetsest seisukohast vaatlen kõiki neid väiteid kui variatsioone argumendist, et NITC-l on seoses esimese loetellu kandmisega harta artikli 47 kohaselt õigus tõhusale õiguskaitsevahendile, mida talle aga ei võimaldatud. Kaalun neid väiteid seetõttu ainult sedavõrd, kui nad on asjakohased seoses NITC argumentidega harta artikli 47 kohta.

2. Kohtuotsused Kadi, OMPI ja Interporc käesoleva asja asjaoludel

87. Leian, et järgmistel põhjustel ei saa käesolevat asja lahendada kohtuotsuste Kadi, OMPI ja Interporc alusel.

79 Tsiteerin siin kohtujurist Ruiz-Jarabo Colomeri ettepanekut kohtuasjas komisjon *vs.* AssiDomän Kraft Products jt, C-310/97 P, EU:C:1999:36, punkt 2.

80 Vt nt 6. oktoobri 2014. aasta kohtuotsus Schrems, C-362/14, EU:C:2015:650, punkt 95, ja 16. mai 2017. aasta kohtuotsus Berlioz Investment Fund, C-682/15, EU:C:2017:373, punktid 44–59; vt ka nt kohturist Wathelet' ettepanek kohtuasjas Berlioz Investment Fund, C-682/15, EU:C:2017:2, punkt 67, ja kohturist Kokott'i ettepanek kohtuasjas C-358/16 UBS Europe jt, EU:C:2017:606, punkt 77.

81 ELTL artikli 266 esimeses lõigus on sätestatud: „Institutsioonilt, organilt või asutuselt, kelle õigusakt on tunnistatud tühiseks või kelle toimingu tegematajätmine on tunnistatud aluslepingutega vastuolus olevaks, nõutakse Euroopa Liidu Kohtu otsuse täitmiseks vajalike meetmete võtmist".

82 Vt nt 14. juuni 2016. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* McBride jt, C-361/14 P, EU:C:2016:434, punktid 52 ja 53. Vt lisaks käesoleva ettepaneku V osa alaosa B punkti 3 alapunkt a.

88. Esiteks otsustas Euroopa Kohus kohtuotsuses Kadi I,[83] mis käsitles terrorismivastase võitluse kontekstis julgeolekunõukogu resolutsioone rakendavate EL piiravate meetmete kohtulikku kontrolli, muu hulgas, et kuna nõukogu ei teatanud Y. A. Kadile tema loetellu kandmise põhjusi, ei esitanud loetellu kandmise aluseks olevaid tõendeid ega võimaldanud tal kasutada ärakuulamisõigust, rikuti tema kaitse- ning tõhusa kohtuliku kontrolli põhiõigust ning samuti piirati põhjendamatult tema põhiõigust omandile.[84] Seetõttu tühistas Euroopa Kohus asjaomased meetmed Y. A. Kadi osas, kuid jättis nende meetmete tagajärjed kehtima maksimaalselt kolmeks kuuks, et võimaldada nõukogul tuvastatud rikkumised heastada.[85]

89. Rikkumiste heastamiseks edastas komisjon Y. A. Kadile kokkuvõtte põhjustest tema kandmise kohta julgeolekunõukogu piiravate meetmete loetellu ning andis talle võimaluse esitada oma seisukoht nende põhjuste kohta, pärast mida luges komisjon Y. A. Kadi loetellu kandmise põhjendatuks ning jättis tema nime seega piiravate meetmete loetellu tulenevalt tema sidemetest Al Qaeda võrgustikuga.[86] Ehk teisisõnu ei arvatud Y. A. Kadit erinevalt NITCst loetelust välja.

90. Seejärel vaidlustas Y. A. Kadi piiravad meetmed, millega ta loetellu jäeti, ning Üldkohus tühistas need.[87] Komisjon, nõukogu ja Ühendkuningriik esitasid selle tühistamise peale apellatsioonkaebuse Euroopa Kohtusse ning nimetatud kohus, jättes kohtuotsuses Kadi II[88] selle apellatsioonkaebuse rahuldamata, käsitles taas ÜRO resolutsioone rakendavate liidu piiravate meetmete kohtulikku kontrolli puudutavaid küsimusi ning seda, kas Y. A. Kadi põhiõigustest tulenevalt oleks pidanud talle avaldama otsuses kasutatud teabe ja dokumendid, kuna komisjon oli jätnud loetellu kandmise muutmata julgeolekunõukogu poolt esitatud põhjuseid ümberjutustava kokkuvõtte alusel.[89] Euroopa Kohus leidis seoses ühega neist põhjustest, et ehkki 1992. aastal toimunud sündmusi puudutavad faktiväited võisid olla piisavad põhjendamaks Y. A. Kadi algset loetellu kandmist 2002. aastal, siis ei saanud samad andmed, mida teisiti ei olnud kinnitatud, õigustada tema nime säilitamist selles loetelus pärast 2008. aastat, võttes arvesse neid kahte akti lahutavat ajalist vahet.[90]

91. Seejärel, kuivõrd kohtuotsuses Kadi I käsitletud loetellu kandmise otsus ei sisaldanud üldse mingeid põhjusi, analüüsis Euroopa Kohus kohtuotsuses Kadi II esimest korda neid põhjusi ja tõendeid, millele asjaomane liidu institutsioon tugines Y. A. Kadi loetellu jätmisel. Seega minu arvates Euroopa Kohus ei hinnanud kohtuotsuses Kadi II seda, kas uuesti loetellu kandmise otsus on seaduslik, kui nõukogu võtab selle vastu selliste põhjuste ja faktiväidete alusel, mille suhtes Euroopa Liidu kohtud on eelmises tühistamisasjas otsuse teinud.

92. Teiseks ei kaevatud kohtuotsust OMPI II[91] Euroopa Kohtusse edasi ning see ei ole talle siduv.

83 3. septembri 2008. aasta kohtuotsus Kadi ja Al Barakaat International Foundation *vs.* nõukogu ja komisjon, C-402/05 P ja C-415/05 P, EU:C:2008:461 (edaspidi kohtuotsus „Kadi I“).

84 Kohtuotsus Kadi I, punktid 333–371.

85 Kohtuotsus Kadi I, punktid 372–376.

86 Vt kohtujurist Bot’ ettepanek kohtuasjas komisjon jt *vs.* Kadi, C-584/10 P, C-593/10 P ja C-595/10 P, EU:C:2013:176, punktid 19–28.

87 30. septembri 2010. aasta kohtuotsus Kadi *vs.* komisjon, T-85/09, EU:T:2010:418.

88 18. juuli 2013. aasta kohtuotsus komisjon jt *vs.* Kadi, C-584/10 P, C-593/10 P ja C-595/10 P, EU:C:2013:518 (edaspidi kohtuotsus „Kadi II“).

89 Vt kohtuotsus Kadi II, punktid 103–134.

90 Kohtuotsus Kadi II, punkt 156.

91 23. oktoobri 2008. aasta kohtuotsus People’s Mojahedin Organization of Iran *vs.* nõukogu, T-256/07, EU:T:2008:461 (edaspidi kohtuotsus „OMPI II“), apellatsioonkaebus on registrist kustutatud vastavalt Euroopa Kohtu presidendi 3. juuni 2009. aasta määrusele People’s Mojahedin Organization of Iran *vs.* nõukogu, C-576/08 P, ei avaldata, EU:C:2009:335. Selles asjas on ka kolmas, 4. detsembri 2008. aasta kohtuotsus People’s Mojahedin Organization of Iran *vs.* nõukogu, T-284/08, EU:T:2008:550, milles apellatsioonkaebus on jäetud rahuldamata 21. detsembri 2011. aasta kohtuotsusega Prantsusmaa *vs.* People’s Mojahedin Organization of Iran, C-27/09 P, EU:C:2011:853.

93. Märgiksin siiski, et selles asjas esitas loetellu kantud üksus tühistamishagi nõukogu uuesti loetellu kandmise otsuse peale seoses Euroopa Liidu autonoomsete piiravate meetmetega terrorismivastaseks võitluseks. Esimeses väites märkis hageja, et uuesti loetellu kandmise otsus rikkus ELTL artiklit 266 ning varasemat kohtuotsust,[92] milles Üldkohus oli tühistanud algse loetellu kandmise otsuse põhjenduste puudumise tõttu (vorminõuete rikkumine) ning kaitseõiguste rikkumise tõttu (menetluseeskirjade rikkumine)[93]. Eeskätt väitis hageja, et uuesti loetellu kandmise otsus põhines samal riigisisesel otsusel ning samadel tõenditel, mida oli kasutatud eelmises otsuses, ning et nõukogul ei olnud õigust uuesti loetellu kandmise otsuse vastuvõtmise alusena neid tõendeid niimoodi „ümber töötada“, võttes arvesse õiguskindluse ja õiguspärase ootuse põhimõtteid.[94]

94. Üldkohus lükkas selle väite tagasi, sedastades, et: „Selles osas tuleb üksnes märkida, et õigusakti tühistamine *vorminõuete või menetluseeskirjade* rikkumise tõttu ei mõjuta kuidagi akti vastuvõtnud institutsiooni õigust võtta vastu uus akt, tuginedes samadele faktilistele ja õiguslikele asjaoludele, millele ta tugines tühistatud akti puhul, tingimusel et ta järgib uue akti vastuvõtmisel neid *vorminõudeid ja menetluseeskirju*, mille rikkumise tõttu akt tühistati, ning et huvitatud isikute õiguspärase ootuse kaitse põhimõttest on nõuetekohaselt kinni peetud.“[95] Samuti otsustas Üldkohus, et isegi kui oleks tuvastatud, et uuesti loetellu kandmise otsus põhines samal riigisisesel otsusel ja samadel tõenditel kui eelmine otsus, ei mõjuta see selle otsuse seaduslikkust ning et hageja õiguspärase ootuse põhimõttest on nõuetekohaselt kinni peetud.[96]

95. Kohtuotsus OMPI II piirdus seega olukorraga, kus algne loetellu kandmise otsus tühistati vorminõuete ja menetluseeskirjade rikkumise tõttu. Sellise olukorraga ei ole tegemist käesolevas asjas arutatava esimese loetellu kandmise puhul, mis tühistati sisuliste puuduste tõttu.[97] Samuti, kuna algne loetellu kandmine ei sisaldanud mingeid põhjendusi, oli kohtuasjas OMPI II tegemist olukorraga, kus Üldkohus hindas esimest korda põhjendusi ja tõendeid, mis olid ära toodud uuesti loetellu kandmise otsuses.

96. Kolmandaks käsitleb kohtuotsus Interporc[98] juurdepääsu EL institutsioonide, konkreetsemalt komisjoni dokumentidele tema tollase käitumisjuhendi alusel.[99] Vaidlus tekkis seoses sellega, et hageja oli taotlenud luba tutvuda teatavate dokumentidega, millest lähtuvalt liikmesriigi ametiasutused olid otsustanud nõuda temalt sisse imporditollimaksu.[100] Pärast hageja algse taotluse rahuldamata jätmist võttis komisjoni peasekretär vastu otsuse, millega jättis tema kordustaotluse rahuldamata avalike huvide (kohtumenetluse) kaitsmisel põhineva erandi alusel[101] ning mille Üldkohus tühistas, kuna see ei olnud piisavalt põhjendatud[102].

92 12. detsembri 2006. aasta kohtuotsus Organisation des Modjahedines du peuple d'Iran *vs.* nõukogu, T-228/02, EU:T:2006:384 (edaspidi kohtuotsus „OMPI I“), mida edasi ei kaevatud.

93 Kohtuotsus OMPI II, punktid 3, 50 ja 52.

94 Kohtuotsus OMPI II, punktid 72 ja 73.

95 Kohtuotsus OMPI II, punkt 75 (viitega punktile 65). Kohtujuristi kursiiv.

96 Kohtuotsus OMPI II, punkt 76 (viitega punktile 67).

97 Tuleb märkida, et kohtuotsuses NITC I rõhutas Üldkohus, uurides väidet, mis puudutas põhjendamiskohustuse väidetavat rikkumist, et NITC väide, et tema aktsionäridel ei olnud enam sidemeid Iraani valitsusega, puudutas selle hindamist, kas nõukogu esitatud põhjused on põhjendatud, ja seega loetellu kandmise otsuse *sisulist õiguspärasust*. See on eraldiseisev küsimus sellest, kas oli esitatud loetellu kandmise põhjendused, mis on *vorminõue*. Vt kohtuotsus NITC I, punkt 46.

98 6. märtsi 2003. aasta kohtuotsus Interporc Im- und Export *vs.* komisjon, C-41/00 P, EU:C:2003:125 (edaspidi „kohtuotsus Interporc“).

99 Komisjoni 8. veebruari 1994. aasta otsusega 94/90/ESTÜ, EÜ, Euratom üldsuse juurdepääsu kohta komisjoni dokumentidele (EÜT 1994, L 46, lk 58), millega on rakendatud sellele lisatud käitumisjuhend üldsuse juurdepääsu kohta komisjoni ja nõukogu dokumentidele. See otsus tunnistati kehtetuks komisjoni 5. detsembri 2001. aasta otsusega 2001/937/EÜ, ESTÜ, Euratom, millega muudetakse komisjoni töökorda (EÜT 2001, L 345, lk 94; ELT eriväljaanne 01/03, lk 408), et jõustada Euroopa Parlamendi ja nõukogu 30. mai 2001. aasta määrus (EÜ) nr 1049/2001 üldsuse juurdepääsu kohta Euroopa Parlamendi, nõukogu ja komisjoni dokumentidele (EÜT 2001, L 145, lk 43; ELT eriväljaanne 01/03, lk 331) (edaspidi „määrus nr 1049/2001“). Tuleb märkida, et see määrus põhineb praegusel ELTL artikli 15 lõikel 3, mis koos harta artikliga 42 loeb õiguse tutvuda liidu institutsioonide, organite ja asutuste dokumentidega liidu esmase õiguse küsimuseks.

100 6. veebruari 1998. aasta kohtuotsus Interporc *vs.* komisjon, T-124/96, EU:T:1998:25 (edaspidi kohtuotsus „Interporc I“), punktid 9–13.

101 Kohtuotsus Interporc I, punktid 14–18.

102 Kohtuotsus Interporc I, punktid 54–57. Seda kohtuotsust edasi ei kaevatud.

97. Selle kohtuotsuse rakendamiseks vastavalt ELTL artiklile 266 võttis peasekretär vastu uue otsuse, jättes korduvtaotluse jällegi rahuldamata, aga eri alustel, viidates uuele alusele (niinimetatud autorilt taotlemise põhimõte)[103] ning samuti avalike huvide (kohtumenetlus) kaitsele[104]. Taotleja esitas uue otsuse peale tühistamishagi, väites muu hulgas, et see ei võinud põhineda põhjendustel, mida ei kaalutud algses otsuses.[105]

98. Apellatsioonimenetluses tehtud kohtuotsuses Interport ei nõustunud Euroopa Kohus selle argumendiga. Võtnud arvesse ELTL artiklit 266 käsitlevat kohtupraktikat, leidis Euroopa Kohus, et kuivõrd esimesest kohtuotsusest tulenevalt ei ole algset otsust kunagi olnud ning peasekretär pidi ELTL artikli 266 kohaselt tegema uue otsuse, otsustas Üldkohus õigesti, et peasekretäril oli õigus vaadata dokumentidega tutvumise taotlus täies mahus uuesti läbi ning seega võis ta järgnevas otsuses tugineda mõnele muule alusele peale nende, millel põhines algne otsus, nagu näiteks autorilt taotlemise põhimõttele.[106] Lisaks leidis Euroopa Kohus, et täieliku läbivaatamise võimalus tähendas ka seda, et peasekretär ei pidanud tühistava kohtuotsuse õigeks rakendamiseks kordama järgnevas otsuses kõiki keeldumise aluseid, vaid pidi lihtsalt põhistama oma otsuse nende alustega, mida ta pidas oma kaalutlusõigust teostades asjas kohaldatavateks.[107]

99. Järelikult, ehkki on võimalik väita, et kohtuotsus Interporc toetab nõukogu kaalutlusõigust kasutada NITC uuesti loetellu kandmiseks uut alust (milleks käesolevas asja on logistiline toetus), olen seisukohal, et on kolm olulist põhjust eristada seda käesolevast asjast.

100. Esiteks oli erinev kohtuasja Interporc kontekst, nimelt tutvumine liidu institutsioonide dokumentidega (ja selle valdkonna varajane arengufaas), milles liidu õigusraamistik ja taotletavad eesmärgid on teistsugused kui ühisel välis- ja julgeolekupoliitikal (edaspidi „ÜVJP“), kuhu kuuluvad liidu piiravad meetmed. Lisaks on piiravate meetmete kehtestamise vahetud tagajärjed hageja õiguslikule seisundile minu arvates tõsisemad. Euroopa Kohus on tõdenud, et rahaliste vahendite külmutamisel on märkimisväärne negatiivne mõju asjaomase isiku õigustele ja vabadustele.[108]

101. Teiseks erinevad Euroopa Kohtule kohtuasjas Interporc esitatud õiguslikud argumendid käesoleva asja omadest ning eelkõige ei väidetud kohtuasjas Interporc, et oleks rikutud õigust tõhusale õiguskaitsevahendile.[109] Ma ei pea seda sugugi nii üllatavaks, kui võtta arvesse, et Euroopa Kohtu kohtuotsus Interporc kuulutati 6. märtsil 2003 ehk peaaegu seitse aastat enne harta siduvaks muutumist (koos Lissaboni lepingu jõustumisega 1. detsembril 2009) ja seega ajal, mil hartat käsitlev Euroopa Kohtu praktika ei olnud veel täielikult välja kujunenud. Sellele vaatamata juhiksin tähelepanu, et Euroopa Kohtu kohtuotsus Interporc ja mõned sellega seotud kohtuasjad on pälvinud omaette kriitikat seoses menetluse niinimetatud „lõppematu kordumisega“ Euroopa Liidu kohtutes tulenevalt sellest, et nimetatud kohtupraktika kohaselt on liidu institutsioonidel õigus tugineda ühele erandile korraga, koos asjaoluga, et Euroopa Liidu kohtud ei või ELTL artikli 263 kohaselt kohustada kohtumäärusega asjaomast institutsiooni nõutavat dokumenti välja andma.[110]

103 Tollal kehtiv; see tühistati määrusega nr 1049/2001.

104 7. detsembri 1999. aasta kohtuotsus Interporc *vs.* komisjon, T-92/98, EU:T:1999:308 (edaspidi kohtuotsus „Interporc II“), punkt 20.

105 Kohtuotsus Interporc II, punkt 52.

106 Kohtuotsus Interporc, punkt 31.

107 Kohtuotsus Interporc, punkt 32.

108 Vt nt 16. novembri 2011. aasta kohtuotsus Bank Melli Iran *vs.* nõukogu, C-548/09 P, EU:C:2011:735, punkt 49, ja 28. mai 2013. aasta kohtuotsus Abdulrahim *vs.* nõukogu ja komisjon, C-239/12 P, EU:C:2013:331, punkt 70 ja seal viidatud kohtupraktika.

109 Märgin, et ka kohtuasjades Kadi II ja OMPI II ei väidetud konkreetselt, et oleks rikutud õigust tõhusale õiguskaitsevahendile. Kohtuotsus Kadi II käsitles tõhusa kohtuliku kaitse aluseks olevaid menetluslikke tagatisi: vt kohtuotsus Kadi II, punktid 97–165. Kohtuotsuses Kadi I leidis Euroopa Kohus, et hagejate õigust tõhusale õiguskaitsevahendile oli rikutud, ent see põhines neile tõendite mitteesitamisel ja nende kaitseõigustel: vt kohtuotsus Kadi I, punktid 349–351. Ning ehkki seda küsimust kohtuasjas OMPI II ei tõstatatud, eristati kohtuotsuses OMPI I õigust tõhusale õiguskaitsevahendile ja õigust õiglasele kohtumõistmisele, punktid 89 ja 94.

110 Vt Leonor Rossi ja Patricia Vinagre e Silva, *Public Access to Documents in the EU* (Hart 2017), lk 59–62, 175–177, 197–198. Tuleb märkida, et konkreetselt just dokumentidega tutvumisega seoses on liidu kohtud tagasi lükanud taotlused vaadata muu hulgas harta artikli 47 valguses läbi oma kohtupraktika, mille kohaselt liidu kohtud ei saa panna institutsioonidele kohustusi: vt nt 2. oktoobri 2014. aasta kohtuotsus Strack *vs.* komisjon, C-127/13 P, EU:C:2014:2250, punktid 145–148, ja 11. juuni 2015. aasta kohtuotsus McCullough *vs.* Cedefop, T-496/13, ei avaldata, EU:T:2015:374, punktid 16–28.

102. Kolmandaks ei käsitlenud kohtuotsus Interporc olukorda, milles institutsioon oleks teinud täiesti uue otsuse selliste aluste põhjal, mis tuginesid varasema tühistava kohtuotsusega sõnaselgelt tagasi lükatud faktiväidetele.

103. Sellest tulenevalt ma ei ole veendunud, et kohtuotsused Kadi, OMPI ja Interporc kujutaksid käesolevas asjas endast selgelt kohaldatavat kohtupraktikat nõukogu uuesti loetellu kandmise otsuse suhtes.

3. Harta artiklis 47 sätestatud õigus tõhusale õiguskaitsevahendile käesoleva asja asjaoludel

104. Harta artikli 47 esimeses lõigus on sätestatud, et igaühel, kelle liidu õigusega tagatud õigusi või vabadusi rikutakse, on selles artiklis kehtestatud tingimuste kohaselt õigus tõhusale õiguskaitsevahendile kohtus. Harta artikli 47 teine lõik kehtestab täiendavad õiguskaitsevahendi kasutamisega seotud õigused, sealhulgas õiguse õiglasele arutamisele.

105. Tuletan kõigepealt meelde, et harta artikli 51 lõike 1 kohaselt on harta sätted nõukogule siduvad. Harta artikli 52 lõike 3 kohaselt vastavad harta artiklis 47 ette nähtud tõhusa õiguskaitsevahendi õiguse ja õiglase arutamise õiguse tähendus ja ulatus EIÕK artikli 6 lõikes 1 ja artiklis 13 tagatud õigustele.[111] Selle sätte selgituste kohaselt ei määra tagatud õiguste tähendust ja ulatust üksnes EIÕK tekst, vaid ka eelkõige Euroopa Inimõiguste Kohtu praktika, mida tuleb seetõttu harta artikli 47 tõlgendamisel arvesse võtta.[112]

106. Seega on harta artikkel 47 nõukogule piiravate meetmete võtmisel siduv samamoodi nagu mis tahes muu liidu meetme puhul. Lisaks peab nõukogu piiravate meetme rakendamisel harta artikli 47 järgmiseks arvesse võtma ka Euroopa Inimõiguste Kohtu asjakohast praktikat, mis käsitleb EIÕK artikli 6 lõiget 1 ja artiklit 13. Selle kohtupraktika raames välja töötatud põhimõtteid analüüsitakse koos ELTL artiklit 266 käsitleva Euroopa Kohtu praktikaga.

a) ELTL artiklit 266 käsitlev Euroopa Kohtu praktika

107. Nagu juba mainitud, peab institutsioon, kelle õigusakt on ELTL artikli 264 alusel tühistatud, võtma ELTL artikli 266 kohaselt vajalikke meetmeid, et täita kohtuotsus, millega see akt tühistati. Need meetmed ei puuduta selle akti kaotamist liidu õiguskorrast, kuna selline tagajärg on juba tühistamisel Euroopa Liidu kohtute poolt; pigem on nende eesmärk kõrvaldada asjaomase akti tagajärjed, mida tuvastatud õigusrikkumised mõjutasid.[113]

108. Euroopa Kohus on leidnud, et tühistava kohtuotsusega kooskõlas tegutsemiseks ja selle igakülgseks täitmiseks peab institutsioon talle ELTL artikliga 266 pandud kohustuste täitmiseks järgima mitte ainult selle kohtuotsuse resolutsiooni, vaid ka selle põhjendusi, mis viisid resolutsioonini ja mis on otsuse vajalik tugi selles mõttes, et need on resolutsioonis otsustatu täpse tähenduse mõistmiseks möödapääsmatud.[114]

111 Harta artikli 52 lõige 3; selgitused põhiõiguste harta kohta (ELT 2007, C 303, lk 17) (edaspidi „selgitused“), artikli 47 kohta, lk 29 ja 30. Selles suhtes kehtib liidu õigus, mis näeb ette „ulatuslikuma kaitse“ vastavalt harta artikli 52 lõikele 3: vt minu ettepanek kohtuasjas Egenberger, C-414/16, EU:C:2017:851.

112 Artikli 52 selgitused, lk 33. Vt ka 30. juuni 2016. aasta kohtuotsus Toma ja Biroul Executorului Judecătoresc Horaţiu-Vasile Cruduleci, C-205/15, EU:C:2016:499, punkt 41 ja seal viidatud kohtupraktika; kohtujurist Wathelet' ettepanek kohtuasjas Berlioz Investment Fund, C-682/15, EU:C:2017:2, punktid 73 ja 74.

113 7. juuni 2006. aasta kohtuotsus Österreichische Postsparkasse *vs.* komisjon, T-213/01 ja T-214/01, EU:T:2006:151, punkt 54.

114 Vt nt 14. juuni 2016. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* McBride jt, C-361/14 P, EU:C:2016:434, punkt 35 ja seal viidatud kohtupraktika.

109. Samamoodi on Euroopa Kohtu praktikas välja kujunenud, et talle ELTL artikliga 266 pandud kohustuste täitmiseks on institutsioonil juhtumi eripärast lähtuv kaalutlusruum otsustamaks, milliseid meetmeid rakendada, et tühistavat kohtuotsust kohaselt täita.[115] Euroopa Kohus on järjekindlalt otsustanud, et Euroopa Liidu kohtute ülesanne ei ole asuda asjaomase institutsiooni rolli, et määrata kindlaks meetmed, mida on vaja võtta nende kohtuotsuste täitmiseks.[116] Samamoodi on ELTL artiklit 266 tõlgendatud nii, et selle kohaselt ei või Euroopa Liidu kohtud anda institutsioonidele korraldusi ega teha ettekirjutusi, kuidas tuleks tühistavas kohtuotsuses tuvastatud õigusrikkumine parandada.[117]

110. Siiski on minu meelest ELTL artiklit 266 käsitleva Euroopa Kohtu praktika kohaselt üks asi anda asjaomasele institutsioonile kaalutlusõigus valida, kuidas tühistavas kohtuotsuses tuvastatud õigusrikkumine parandada. Hoopis teine asi on see, kui kõnealune institutsioon teeb seda viisil, mis muudab harta artikli 47 sisutuks.

b) EIÕK artikli 6 lõiget 1 ja artiklit 13 käsitlev Euroopa Inimõiguste Kohtu asjakohane kohtupraktika

111. Viidates kohtuotsuses NITC II Euroopa Inimõiguste Kohtu kohtuotsusele Hornsby *vs.* Kreeka,[118] leidis Üldkohus, et õigus tõhusale õiguskaitsevahendile oleks piiravate meetmete valdkonnas „näilik“, kui liidu õiguskorras lubataks Euroopa Liidu kohtute otsusel jääda poole kahjuks mõjutuks, ning seega tuleb Üldkohtu kohtuotsuse täitmist pidada seoses harta artiklis 47 sätestatud õigusega tõhusale õiguskaitsevahendile mõiste „kohtulik arutamine“ lahutamatuks osaks.[119] Euroopa Inimõiguste Kohus leidiski kohtuotsuses Hornsby *vs.* Kreeka, et EIÕK artikli 6 lõige 1 hõlmab „õigust kohtusse pöörduda“, millest õigus kohtusse pöörduda moodustab ühe aspekti, ning et oleks mõeldamatu, et see artikkel kirjeldab küll üksikasjalikult menetlusosalistele antud menetluslikke tagatisi – asjade käsitlemine peab olema õiglane, avalik ja kiire –, kaitsmata samas kohtuotsuste täitmist.[120]

112. Mis puudutab EIÕK artikli 6 lõikes 1 tagatud õiglase kohtumenetluse õiguse kohaldamisala, siis selle suhtes on Euroopa Inimõiguste Kohus otsustanud, et seda õigust „tuleb tõlgendada, võttes arvesse [EIÕK] põhjendusi, milles on muu hulgas deklareeritud, et õigusriigi põhimõte on lepinguosaliste ühine pärand. Üks õigusriigi põhimõtte aluseid on õiguskindluse põhimõte, mis nõuab muu hulgas, et kui kohtud on küsimuse lõplikult lahendanud, siis ei või nende otsust enam kahtluse alla seada“.[121] Lisaks märkis Euroopa Inimõiguste Kohus, et: „õiguskindlus eeldab, et austatakse *res judicata*, st kohtuotsuste lõplikkuse põhimõtet. Selle põhimõtte kohaselt ei ole ühelgi menetlusosalisel õigust taotleda lõpliku ja siduva kohtuotsuse läbivaatamist eesmärgiga sama asi korduvalt või uuesti lahendada“.[122]

115 Vt nt 28. jaanuari 2016. aasta kohtuotsus CM Eurologistik ja GLS, C-283/14 ja C-284/14, EU:C:2016:57, punkt 76, ja 14. juuni 2016. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* McBride jt, C-361/14 P, EU:C:2016:434, punktid 52 ja 53; kohtujurist Sharpstoni ettepanek kohtuasjas komisjon *vs.* McBride jt, C-361/14 P, EU:C:2016:25, punkt 70. Seda rõhutas kohtujurist Léger oma ettepanekus kohtuasjas Interporc, C-41/00 P, EU:C:2002:162, punktid 65–69.

116 Vt kohtujurist Léger' ettepanek kohtuasjas Mattila *vs.* nõukogu ja komisjon, C-353/01 P, EU:C:2003:403, punkt 30 ja seal viidatud kohtupraktika.

117 Vt nt 2. oktoobri 2014. aasta kohtuotsus Strack *vs.* komisjon, C-127/13 P, EU:C:2014:2250, punkt 146. See kohtupraktika on kooskõlas praktikaga, mis käsitleb Euroopa Liidu kohtute volituste ulatust ELTL artikli 263 alusel, keelates neil andmast institutsioonidele juhiseid, isegi kui need puudutavad viisi, kuidas tuleks kohtuotsuseid täita: vt nt 26. oktoobri 1995. aasta kohtumäärus Pevasa ja Inpesca *vs.* komisjon, C-199/94 P ja C-200/94 P, EU:C:1995:360, punkt 24.

118 EIK 19. märtsi 1997. aasta kohtuotsus Hornsby *vs.* Kreeka, CE:ECHR:1997:0319JUD001835791, punktid 40 ja 41.

119 Kohtuotsus NITC II, punkt 61.

120 EIK kohtuotsus Hornsby *vs.* Greece, punkt 40. Vt ka nt EIK 25. juuli 2017. aasta kohtuotsus Panorama Ltd ja Miličić *vs.* Bosnia ja Hertsegoviina, CE:ECHR:2017:0725JUD006999710, punkt 62 ja seal viidatud kohtupraktika.

121 Vt EIK 28. oktoobri 1999. aasta kohtuotsus Brumărescu *vs.* Rumeenia, CE:ECHR:1999:1028JUD002834295, punkt 61; EIK 24. juuli 2003. aasta kohtuotsus Ryabykh *vs.* Venemaa, CE:ECHR:2003:0724JUD005285499, punkt 51; EIK 21. aprilli 2016. aasta kohtuotsus Chengelyan jt *vs.* Bulgaaria, CE:ECHR:2016:0421JUD004740507, punkt 31 ja seal viidatud kohtupraktika.

122 EIK 6. detsembri 2005. aasta kohtuotsus Popov *vs.* Moldova (nr 2), CE:ECHR:2005:1206JUD001996004, punkt 45 (viited välja jäetud); vt ka nt EIK 27. oktoobri 2016. aasta kohtuotsus Vardanyan ja Nanushyan *vs.* Armeenia, CE:ECHR:2016:1027JUD000800107, punkt 67 ja seal viidatud kohtupraktika.

113. Seoses kohtuotsuste lõplikkuse põhimõttega on Euroopa Inimõiguste Kohus rõhutanud, et „kõikides õigussüsteemides kehtivad seoses kohtuotsuste lõplikkusega piirangud nii isikulise kui esemelise kohaldamisala osas“,[123] ning et „riigi kohustus on korraldada õigussüsteem selliselt, et tuvastada seotud menetlused ja need vajaduse korral ühendada või keelata sama asjaga seoses uute menetluste algatamine paralleelses menetluses eesmärgiga varjatud apellatsiooni kujul kaudselt uuesti läbi vaadata lõplikke kohtuotsuseid“[124].

114. Seejärel on Euroopa Inimõiguste Kohus kaalunud oma EIÕK artikli 6 lõiget 1 käsitlevas kohtupraktikas olukordi, kus hilisema kohtuotsusega on tühistatud juba lõplikuks muutunud kohtuotsus, ning pannud paika õiguskindluse ja *res judicata* (kohtuotsuste lõplikkuse) põhimõtte kohaldamise raamistiku, milles on määratlenud selle erinevad elemendid.

115. Näiteks kohtuasjas Kehaya jt *vs.* Bulgaaria[125] oli tegemist olukorraga, kus küsimus, kas riik või hagejad olid sama kinnistu omanikud, vaadati hilisemas menetluses uuesti läbi ja lahendati teisiti[126]. Euroopa Inimõiguste Kohus leidis, et „riigile „teise võimaluse“ andmine vaadata uuesti läbi vaidlus, mis oli juba hagimenetluses lõpliku kohtuotsusega lahendatud“, oli „tasakaalustamata ja põhjustas õiguslikku ebakindlust“.[127] Seetõttu ta otsustas, et hagejate EIÕK artikli 6 lõikest 1 tulenevaid õigusi oli rikutud, kuna hilisem kohtuotsus „muutis mõttetuks kogu kohtumenetluse, mis oli lõppenud lõpliku kohtuotsusega […] mis oli pealegi veel täidetud“.[128] Jättes esimeses menetluses tehtud lõpliku kohtuotsuse ilma igasugusest õiguslikust mõjust, olid riigivõimud rikkunud EIÕK artikli 6 lõike 1 olemuslikuks osaks olevat õiguskindluse põhimõtet.[129]

116. Lisaks oli kohtuasjas Esertas *vs.* Leedu[130] tegemist olukorraga, kus nõuded ei olnud identsed, ent puudutasid täpselt samu õigussuhteid ning samu, asja lahendamiseks keskse tähtsusega asjaolusid, ainult nende nõuetega hõlmatud periood oli erinev[131]. Euroopa Inimõiguste Kohus leidis, et „olukord, kus ühes kohtuasjas lõpliku kohtuotsusega faktilistele asjaoludele antud hinnang muudetakse kohtute poolt hiljem ära uues samade menetlusosaliste vahelises kohtuasjas, on sarnane olukorraga, kus pärast menetluse uuesti avamist täielikult tühistatakse siduv ja täitmisele pööratav kohtuotsus“.[132] Sellest tulenevalt ta otsustas, et selline olukord kujutab endast õiguskindluse põhimõtte ja EIÕK artikli 6 lõike 1 rikkumist.[133]

117. Seoses EIÕK artiklis 13 sätestatud õigusega tõhusale õiguskaitsevahendile on Euroopa Inimõiguste Kohus oma lahendites rõhutanud, et ehkki selle sätte kohaldamisala võib varieeruda olenevalt konventsioonist tulenevast hageja kaebuse laadist, „peab artikliga 13 nõutav õiguskaitsevahend olema „tõhus“ nii praktikas kui ka õigusnormides, eelkõige selles tähenduses, et võimude tegevus või tegevusetus ei tohi selle kasutamist põhjendamatult takistada“[134], või „selles tähenduses, et see hoiab ära väidetava rikkumise või selle jätkumise või võimaldab kohast hüvitist juba toimunud rikkumise

123 Vt nt EIK 12. jaanuari 2006. aasta kohtuotsus Kehaya jt *vs.* Bulgaaria, CE:ECHR:2006:0112JUD004779799, punkt 66; 16. jaanuari 2014. aasta kohtuotsus Brletić *vs.* Croatia, CE:ECHR: 2014:0116JUD004200910, punkt 43.

124 EIK 13. novembri 2007. aasta kohtuotsus Driza *vs.* Albaania, CE:ECHR:2007:1113JUD003377102, punkt 69.

125 EIK 12. jaanuari 2006. aasta kohtuotsus Kehaya jt *vs.* Bulgaaria, CE:ECHR:2006:0112JUD004779799.

126 EIK kohtuotsus Kehaya jt *vs.* Bulgaaria, punktid 59–60, 62, 67 ja 68.

127 EIK kohtuotsus Kehaya jt *vs.* Bulgaaria, punkt 69.

128 EIK kohtuotsus Kehaya jt *vs.* Bulgaaria, punkt 70.

129 EIK kohtuotsus Kehaya jt *vs.* Bulgaaria, punkt 70.

130 EIK 31. mai 2012. aasta kohtuotsus Esertas *vs.* Leedu, CE:ECHR:2012:0531JUD005020806.

131 EIK kohtuotsus Esertas *vs.* Leedu, punktid 23 ja 24.

132 EIK kohtuotsus Esertas *vs.* Leedu, punkt 25.

133 EIK kohtuotsus Esertas *vs.* Leedu, punkt 25.

134 EIK 27. juuni 2000. aasta kohtuotsus İlhan *vs.* Türgi, CE:ECHR:2000:0627JUD002227793, punkt 97; vt ka nt 12. septembri 2012. aasta kohtuotsus Nada *vs.* Šveits, CE:ECHR:2012:0912JUD001059308, punkt 207 ja seal viidatud kohtupraktika.

korral“ [135]. Seda arvestades järeldas Euroopa Inimõiguste Kohus, et „olenemata sellest, kas täitmisele kuuluv lõplik otsus võtab kohtuotsuse või haldusorgani otsuse kuju, on nii riigisiseses õiguses kui ka konventsioonis ette nähtud, et seda tuleb täita“. [136] Selle järeldusega tõmbas Euroopa Inimõiguste Kohus joone eelnimetatud kohtuotsuseni Hornsby *vs.* Kreeka ja sellega seotud kohtupraktikani, milles ta oli selle maksiimi välja töötanud lähtuvalt EIÕK artikli 6 lõikest 1 tulenevast niinimetatud „õigusest kohtusse pöörduda“. [137]

118. Sellest lähtudes leian, et Euroopa Inimõiguste Kohtu tõlgendus õigusest õiglasele kohtumenetlusele EIÕK artikli 6 lõike 1 tähenduses võtab arvesse vajadust tagada õiguskindlus, keelates sellise hilisema kohtuotsuse tegemise, millega antaks ametiasutusele „teine võimalus“ menetleda kohtus sisuliselt uuesti esimeses kohtuotsuses lahendatud küsimusi isegi olukorras, kus ei ole rangelt võttes tegemist *res judicata* olukorraga. Lisaks, pidades silmas õiguskaitsevahendi tõhusust nii praktikas kui ka õigusnormides, paneb Euroopa Inimõiguste Kohtu tõlgendus artikli 13 kohta rõhku kohtuotsuse täitmise tagamisele ning sellele, et selline kohtuotsus oleks mõistlikult saavutatav ja elluviidav ja et see pakuks hagejale piisavat hüvitist. Ma leian, et need põhimõtted aitavad tõlgendada harta artiklis 47 sätestatud õigust tõhusale õiguskaitsevahendile ja kohaldada seda käesolevas asjas arutatavale uuesti loetellu kandmise otsusele.

c) Kohaldamine käesoleva asja asjaoludele

119. Eeltoodust tulenevalt olen seisukohal, et harta artiklit 47, kui seda lugeda EIÕK artikli 6 lõiget 1 ja artiklit 13 käsitleva Euroopa Inimõiguste Kohtu asjakohase kohtpraktika valguses, tuleb tõlgendada nii, et see piirab liidu institutsiooni kaalutlusõigust, kui nad võtavad ELTL artikli 266 alusel meetmeid, et heastada liidu kohtute otsuses tuvastatud õigusrikkumised olukorras, kus selline institutsioon saab seeläbi „teise võimaluse“ uuesti läbi vaadata õigusküsimused, mille liidu kohtud olid eelmises kohtuotsuses lahendanud, jättes hagejad seoses selle kohtuotsusega ilma tõhusast õiguskaitsevahendist. [138] Rõhutan, et harta artiklis 47 ette nähtud õiguskaitsevahendid peavad olema tõhusad nii praktikas kui ka õigusnormides.

120. Vastupidi nõukogu seisukohale ei ole sellise lähenemise eesmärk piirata Euroopa Kohtu praktikat, mis käsitleb ELTL artiklit 266 piiravate meetmete valdkonnas. Pigem tagab see üldisemalt, et ELTL artiklis 266 ette nähtud heastamiskord on täielikult kooskõlas harta artikliga 47.

121. Sellist lähenemist ei muuda võimalus esitada kahju hüvitamise hagi Euroopa Liidu lepinguvälise vastutuse alusel. [139] Tunnistan, et põhimõtteliselt on võimalik esitada kahju hüvitamise hagi, et hüvitada isikule kahju, mis tal on tekkinud nõukogu õigusvastaste õigusaktide ja tegevuse tagajärjel tulenevalt uuesti loetellu kandmise otsuste tegemisest piiravate meetmete valdkonnas. [140] Ent kahju

135 EIK 26. oktoobri 2000. aasta kohtuotsus Kudła *vs.* Poola, CE:ECHR:2000:1026JUD003021096, punktid 157 ja 158; vt ka nt EIK 16. jaanuari 2018. aasta kohtuotsus Ciocodeică *vs.* Rumeenia, CE:ECHR:2018:0116JUD002741309, punkt 88 ja seal viidatud kohtupraktika. Tuleb märkida, et EIÕK artikli 35 lõige 1, milles on sätestatud riigisiseste õiguskaitsevahendite ammendamise reegel, põhineb sellega „lähedalt seotud“ artiklis 13 kajastatud eeldusel, et konventsioonist tulenevate õiguste rikkumise vastu on olemas tõhus riigisisene õiguskaitsevahend: vt EIK kohtuotsus Kudła *vs.* Poland, punkt 152. Euroopa Inimõiguste Kohtu hinnangul ei saa õiguskaitsevahendit, mis sõltub riigivõimude kaalutlusõigusest, pidada tõhusaks EIÕK artikli 35 lõike 1 tähenduses: vt nt EIK 29. juuni 2004. aasta kohtuotsus B ja L *vs.* Ühendkuningriik, CE:ECHR:2004:0629DEC003653602, lk 9; EIK 29. aprilli 2008. aasta kohtuotsus Burden *vs.* Ühendkuningriik, CE:ECHR:2008:0429JUD001337805, punkt 40 ja seal viidatud kohtupraktika.

136 EIK 13. novembri 2007. aasta kohtuotsus Ramadhi jt *vs.* Albaania, CE:ECHR:2007:1113JUD003822202R, punkt 49. Vt ka nt EIK 3. veebruari 2009. aasta kohtuotsus Nuri *vs.* Albaania, CE:ECHR:2009:0203JUD001230604, punkt 8; EIK 3. veebruari 2009. aasta kohtuotsus Hamzaraj *vs.* Albaania (nr 1), CE:ECHR:2009:0203JUD004526404, punkt 26.

137 Vt käesoleva ettepaneku 120. joonealune märkus. Vt ka nt EIK 31. juuli 2012. aasta kohtuotsus Manushaqe Puto jt *vs.* Albaania, CE:ECHR:2012:0731JUD000060407, punktid 72, 90 ja 94 (milles viidatakse kohtuotsusele Hornsby *vs.* Kreeka, punkt 40).

138 Tuleb märkida, et harta artiklis 47 esitatud õiguste kasutamise suhtes kehtivad alati harta artikli 52 lõikes 1 sätestatud põhjendatud piirangud. Vt nt kohtuotsus Kadi II, punkt 101.

139 Vt ELTL artikkel 268 ja artikli 340 teine lõik.

140 Vt nt 13. detsembri 2017. aasta kohtuotsus HTTS *vs.* nõukogu, T-692/15, EU:T:2017:890 (kahju hüvitamise hagi jäeti rahuldamata); ja Bateni *vs.* nõukogu, T-455/17, menetluses; vt ka sellega seoses 18. septembri 2015. aasta kohtuotsus HTTS ja Bateni, T-45/14, ei avaldata, EU:T:2015:650, punkt 66.

hüvitamise hagi ei heastaks minu meelest õiguse tõhusale õiguskaitsevahendile rikkumist käesolevas asjas käsitletavas olukorras, kui nõukogu kaalutlusõigus valida meetmed, mida ta peab õigusrikkumise heastamiseks vajalikuks, loetakse ELTL artikliga 266 kooskõlas olevaks. Sellistel asjaoludel ei ole täidetud EL lepinguvälise vastutuse kohaldamise tingimus, nimelt isikutele õigusi andva õigusnormi *piisavalt selge rikkumine*.[141]

122. Seda arvestades ei ole Üldkohus kohtuotsuses NITC II minu arvates õigusnormi rikkunud.

123. Minu hinnangul on rahalise toetuse ja logistilise toetuse näol tegemist eraldiseisvate alustega, millele nõukogu on tuginenud NITC uuesti loetellu kandmisel vastavalt loetellu kandmise kriteeriumile otsuse 2010/413 artikli 20 lõike 1 punktis c ja määruse nr 267/2012 artikli 23 lõike 2 punktis d, milles viidatakse Iraani valitsuse toetamisele.

124. Määruse nr 267/2012 artikli 23 lõike 2 punkti d ingliskeelses versioonis kasutatud väljend *such as* (*support, such as material, logistical or financial support*) näitab, et need kolm seal nimetatud toetuse liiki ei ole ammendavad[142] ning see säte võib hõlmata ka muud liiki abi[143]. Nii ongi Euroopa Liidu kohtud otsustanud, et see kriteerium viitab *mis tahes toetusele*, mis – kuigi sellel ei ole mingit otsest või kaudset seost tuumarelva väljatöötamisega – võib sellegipoolest oma kvantitatiivse või kvalitatiivse tähtsuse tõttu sellele kaasa aidata, andes Iraani valitsusele eelkõige materiaalseid, rahalisi või logistilisi vahendeid või ruume, mis aitavad tal tuumarelva välja töötada.[144]

125. Sellest lähtudes olen seisukohal, et NITC õigust tõhusale õiguskaitsevahendile ei ole käesolevas asjas rikutud ning seda mitte ainult seetõttu, et kohtuotsus NITC I täideti tõhusalt, vaid ka seetõttu, et logistilisel toetusel põhinevat alust ei olnud Üldkohus oma kohtuotsuses kaalunud. Järelikult ei nähtu Euroopa Kohtule esitatud materjalidest, et nõukogu saavutas kohtuotsuses NITC I juba lahendatud küsimuste uue kohtuliku läbivaatamise.

126. Lisaks, ehkki käesoleva ettepaneku punktis 54 ära toodud Üldkohtu järeldus nõukogu volituse ulatusest vormistada oma algne väide ümber väiteks logistilise toetuse kohta võib tekitada hõõrumist kohtumenetluse „teise võimaluse“ andmist käsitleva Euroopa Inimõiguste Kohtu praktikaga (vt käesoleva ettepaneku punktid 112–116), ei ole esitatud üksikasjalikke seisukohti, milles käsitletaks sellise kohtupraktika mõju käesoleva asja asjaoludele.

127. Tooksin samuti välja, et Euroopa Kohtule käesolevas asjas esitatud materjal ei ole põhjendanud väidet, et nõukogu tegeles esimese loetellu kandmise ajal „varumisega“ ja jättis seeläbi avaldamata õiguslikke ja faktilisi argumente, et kasutada neid NITC uuesti loetellu kandmiseks.

141 Vt nt 30. mai 2017. aasta kohtuotsus Safa Nicu Sepahan *vs.* nõukogu, C-45/15 P, EU:C:2017:402, punktid 29 ja 30.

142 Võib olla kasulik märkida, et mitte kõik määruse nr 267/2012 artikli 23 lõike 2 punkti d keeleversioonid ei ole identsed. Enamuses neist viidatakse mõistele „toetus“ sellise toetuse näidisloetelu alguses (*support, such as material, logistical or financial support*). Samas mõnes keeleversioonis (vt nt eesti-, soome- ja saksakeelne versioon) nimetatakse kohe kolm näidet – toetavad rahaliselt, logistiliselt või materiaalselt. See näib veelgi kinnitavat positsiooni, et rahaline ja logistiline toetus kujutavad endast eraldiseisvaid aluseid ning et Üldkohus ei lahendanud kohtuotsuses NITC II sisuliselt küsimust „toetuse“ kohta üldiselt, vaid lahendas ainult küsimuse rahalise toetuse kohta.

143 Vt nt 1. märtsi 2016. aasta kohtuotsus National Iranian Oil Company *vs.* nõukogu, C-440/14 P, EU:C:2016:128, punkt 84; 4. aprilli 2017. aasta kohtumäärus Sharif University of Technology *vs.* nõukogu, C-385/16 P, ei avaldata, EU:C:2017:258, punkt 68.

144 28. aprilli 2016. aasta kohtuotsus Sharif University of Technology *vs.* nõukogu, T-52/15, EU:T:2016:254, punktid 54, 59 ja seal viidatud kohtupraktika (apellatsioonkaebus jäetud rahuldamata 4. aprilli 2017. aasta kohtuotsusega Sharif University of Technology *vs.* nõukogu, C-385/16 P, ei avaldata, EU:C:2017:258). Vt ka nt 1. märtsi 2016. aasta kohtuotsus National Iranian Oil Company *vs.* nõukogu, C-440/14 P, EU:C:2016:128, punktid 79–81, ja 8. septembri 2016. aasta kohtuotsus Iranian Offshore Engineering & Construction *vs.* nõukogu, C-459/15 P, ei avaldata, EU:C:2016:646, punkt 58 ja seal viidatud kohtupraktika.

128. Eeltoodust tulenevalt olen kokkuvõtvalt seisukohal, et ehkki käesolevat apellatsioonkaebust ei saa lahendada kohtuotsuste Kadi, OMPI ja Interporc alusel ning nõukogu poolt võetud piiravaid meetmeid piirab harta artiklis 47 sätestatud õigus tõhusale õiguskaitsevahendile, sealhulgas EIÕK artikli 6 lõiget 1 ja artiklit 13 käsitlev Euroopa Inimõiguste Kohtu asjakohane kohtpraktika, ei riku uuesti loetellu kandmise otsus minu meelest käesoleva asja asjaoludel harta artiklist 47 tulenevat NITC õigust tõhusale õiguskaitsevahendile.

VI. Ettepanek

129. Eeltoodud analüüsi alusel teen Euroopa Kohtule ettepaneku lükata NITC esimene väide tagasi.